

Lotta Jurva, Laura Kenttälä, Heli Kurttila & Miia Mertala

MONIALAISEN TYÖRYHMÄN TOIMINTA OPPILASHUOLLOSSA

Terveystenhoitajan rooli

MONIALAISEN TYÖRYHMÄN TOIMINTA OPPILASHUOLLOSSA

Terveystenhoitajan rooli

Lotta Jurva, Laura Kenttälä, Heli Kurt-
tila & Miia Mertala
Opinnäytetyö
Kevät 2023
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, Terveystenhoitaja (AMK)

Tekijät: Lotta Jurva, Laura Kenttälä, Heli Kurttila & Miia Mertala
Opinnäytetyön nimi: Monialaisen työryhmän toiminta oppilashuollossa - Terveystenhoitajan rooli
Työn ohjaaja: Johanna Jylhä-Ollila
Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2023 Sivumäärä: 52 + 2 liitettä

Kouluterveydenhuolto huolehtii oppilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja sen tehtävä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä, edistää terveyttä ja hyvinvointia. Terveystenhoitajat toimivat oppilaitoksissa opiskelevien oppilaiden terveyden edistämisen asiantuntijoina ja heidän työnkuvansa on erittäin laaja-alainen. Terveystenhoitaja on tärkeä osa monialaista oppilashuoltoryhmää. Monialaiseen oppilashuoltoryhmään lukeutuu myös muita kouluyhteisössä työskenteleviä ammattilaisia. He tekevät tärkeää yhteisöllistä työtä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi ja varhaisen tuen takaamiseksi sitä tarvitseville. Tuen tarpeessa olevia oppilaita on nykyisin paljon ja tämän ajatuksen pohjalta lähdettiin työstämään opinnäytetyötä.

Opinnäytetyön toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvailla oppilashuoltoryhmän toimivuutta monialaisessa työympäristössä. Tavoitteena oli tunnistaa, miten monialaisen työryhmän toiminta toteutui ja miten terveystenhoitajat toimivat osana ryhmää. Tutkimustulosten mukaan terveystenhoitajaa pidettiin terveyden asiantuntijana ja tärkeänä osana monialaista oppilashuoltoryhmää. Monialaisen oppilashuoltoryhmän toiminta koettiin riittävän tiiviinä ja ryhmän jokaisen ammattilaisen asiantuntijuutta pidettiin tärkeänä. Opinnäytetyössä huomioitiin vain yhden hyvinvointialueen monialaisen oppilashuoltoryhmän kokemukset ja mielipiteet. Jatkotutkimuksia ajatellen otanta voisi olla laajempi, sisältäen eri hyvinvointialueiden monialaisten oppilashuoltoryhmien ammattilaisia. Jatkossa voitaisiin tutkia lisäksi konkreettisia keinoja, miten jokaisen monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaisen osaaminen saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman hyvin.

Asiasanat: Kouluterveydenhoitaja, kouluterveydenhuolto, laadullinen tutkimus, monialainen oppilashuoltoryhmä, terveystenhoitaja, tuen tarpeen tunnistaminen

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Preventive Health Care

---

Authors: Lotta Jurva, Laura Kenttälä, Heli Kurttila & Miia Mertala
Title of thesis: Public Health Nurses' Role in Multiprofessional Student Welfare Groups.
Supervisor: Johanna Jylhä-Ollila
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2023
Number of pages: 52 + 2 appendices

Student welfare promotes the participation, well-being and safety of both individual pupils and the entire school community. School health care takes care of students' overall well-being. It supports students' growth, development and promote health. School public health nurses are an important part of multiprofessional welfare groups. Multiprofessional welfare groups include teaching staff and student welfare services. Identifying students with a need for support is an important part of Multidisciplinary cooperation. There are lots of students who need support from student welfare services. There for, based on these facts we wanted to choose this subject for our bachelor's thesis.

The purpose of this thesis was to research experiences of multiprofessional student welfare groups. We wanted to find out how the cooperation works and what kind of roles different professionals have in these groups. Most importantly we wanted to know what kind of role the public health nurses have in multiprofessional student welfare groups.

This thesis was carried out as qualitative research by interviewing eight professionals from different schools. Every professional had experience of working in a multiprofessional welfare group. According to the research results we were able to collect opinions that public health nurses are an important part of multiprofessional welfare groups. Public health nurses' role in the group is to work as an expert of health. The results show that multiprofessional welfare groups work well and every professional has an important role as an expert of their own profession.

This bachelor's thesis offers a great base for follow-up research. Our bachelor's thesis research dealt with experiences and opinions of one well-being services county's professionals. Considering further studies, the sample could be larger and could include other well-being services counties. In addition, following research could focus on studying concrete methods that would take into consideration the use of the expertise of every professional of the multiprofessional student welfare group.

Keywords: identifying a need for support, a multiprofessional welfare group, a public health nurse, qualitative research

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KOULUTERVEYDENHUOLTO	7
2.1	Terveydenhoitajan osaamisvaatimukset	8
2.2	Terveydenhoitajan rooli kouluterveydenhuollossa	9
3	MONIALAINEN OPPILASHUOLTORYHMÄ	12
3.1	Yksilökohtainen oppilashuolto	12
3.2	Yhteisöllinen oppilashuolto	13
4	TUEN TARPEESSA OLEVA OPPILAS	14
4.1	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	15
4.2	Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut	16
4.3	Koulukuraattori- ja psykologipalvelut	16
5	TARCOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT	18
6	EETTISYYS	19
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
7.1	Tutkimusmenetelmä	20
7.2	Sisällönanalyysi	21
8	TUTKIMUSTULOKSET	38
8.1	Monialainen oppilashuoltoryhmä	38
8.2	Oppilashuoltoryhmän jäsenten roolit	39
8.2.1	Terveydenhoitajan rooli	40
8.2.2	Psykologin ja kuraattorin rooli	40
8.2.3	Erytisopettajien rooli	41
8.3	Tuen tarpeiden tunnistaminen	41
8.4	Haastatteluista nousseita kehittämiskohteita	43
9	POHDINTA	45
9.1	Terveydenhoitajan rooli	45
9.2	Oppilashuoltoryhmän toiminta	46
9.3	Oma oppiminen ja tutkimuksen toteutus	47
9.4	Jatkotutkimusehdotukset	48
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhooltoon sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1:3 §.)

Oppilashuoltoryhmä koostuu usean eri ammattiryhmän toimijoista. Fyysisestä oppilashuollosta vastaavat koululääkärit ja -terveydenhoitajat. Psykososiaalisesta oppilashuollosta vastaavat edellä mainittujen lisäksi perheneuvolatoiminta sekä koulukuraattorit ja -psykologit. Kolmantena oppilashuollon osa-alueena ovat ammatinvalinnan- ja oppilaanohjaus sekä ammatinvalinnanopettajat ja opinto-ohjaajat. (Leppänen 2014, 15.) Monialainen, eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa. Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri hallinnonalojen ja tieteiden välistä yhteistyötä, jonka tarkoituksena on yhdistää osaaminen eri aloilta asiakkaan hyväksi. Monialaisessa työryhmässä jokaisella ammattilaisella on oma roolinsa oppilaan hyvinvoinnin toteuttamisessa. (Kempeleen kunta 2022.)

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla oppilashuoltoryhmän toimivuutta monialaisessa työympäristössä. Tavoitteena on tunnistaa, miten monialaisen työryhmän toiminta toteutuu ja erityisesti, miten terveydenhoitajat toimivat osana ryhmää. Tavoitteena on saada tietoon mahdollisia kehittämiskohteita oppilashuoltoryhmän toimintaan liittyen ja lisätä tietoa aiheesta. Kun oppilashuoltoryhmän toimintaa saadaan mahdollisesti kehitettyä, voidaan jatkossa hyödyntää varhaisen puuttumisen mallia paremmin ja nuorten ongelmat voidaan huomata varhaisemmassa vaiheessa sekä niihin voidaan puuttua aikaisemmin. Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin haasteet ovat olleet paljon esillä viime vuosina. Ennaltaehkäisevän kouluterveydenhuollon rooli kasvaa jatkuvasti, joten terveydenhoitajan työtä ajatellen opinnäytetyön aihe on erittäin ajankohtainen.

2 KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuolto on lakisääteinen ja maksuton perusterveydenhuollon palvelu, joka on suunnattu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää alueellaan sijaitseville perusopetusta tarjoaville oppilaitoksille tarvittavat kouluterveydenhuollon palvelut, jotka ovat saatavilla koulupäivän aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä. Kouluterveydenhuolto huolehtii oppilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Sen tehtävänä on oppilaan mahdollinen erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tukeminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, tukea oppilaan kasvua ja kehitystä, edistää terveyttä ja hyvinvointia. Palvelun rungon luovat vuosittaiset terveystarkastukset. Niissä tarkastellaan oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia sekä oppimista. (THL 2023.)

Laajoissa terveystarkastuksissa kiinnitetään huomio näiden lisäksi myös vanhempien ja koko perheen hyvinvointiin sekä olla tukena vanhempien ja huoltajien kasvatustyössä. Jotta tarjottu palvelu olisi laadukasta, on sen toteuttamisessa mukana monialaisesti kouluterveydenhoitajan lisäksi niin lääkärit, opettajat kuin koulukuraattorit ja -psykologit. (THL 2023.) Laki velvoittaa kouluterveydenhuoltoa toimimaan yhteistyössä oppilaan vanhempien tai huoltajien kanssa, muun oppilashuollon ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa (Harala, Honkanen, Melin & Tervaskanto-Mäentausta 2014, 289).

Kouluterveydenhuollossa tehtävät määräaikaiset, vuosittaiset ja laajat terveystarkastukset antavat mahdollisuuden kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin seuraamiseen, hyvien kehityskulkujen ja voimavarojen vahvistamiseen sekä terveysneuvontaan, mutta lisäksi myös tuen tarpeen varhaiseen tunnistamiseen. Näiden avulla kehityspoikkeamat, sairaudet, huolet, uhat ja riskit voidaan todeta varhain. Apua ja tukea pystytään tarjoamaan ajoissa, jolloin usein pienempi ja kevyempi tuki on riittävää. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu erityisen tuen tarpeen selvittely, tuen tarjoaminen sekä ohjaaminen muiden palvelujen piiriin, jolloin täytyy seurata tilannetta ja varmistaa avun järjestäminen. (Hietanen-Peltola ym. 2019.) Terveystarkastuksen saamiensa tietojen pohjalta tehdä päätös siitä, onko lapsen tai perheen tilanteessa asioita, jotka herättävät erityistä huolta tai tuen tarvetta. Arvio tehdään keskustellen lapsen ja mahdollisesti tämän vanhempien kanssa. Arviossa otetaan huomioon myös koulusta tullut palaute lapsen terveydestä, kehityksestä ja perheolosuhteista. (Mäki, Wikström, Hakulinen & Laatikainen 2017.) Mi-

käli ammattilaisella herää huoli lapsen asioista tehdään toimintasuunnitelma hyödyntäen monialaista yhteistyötä ja valitaan tarpeelliset tukitoimet. On tärkeää nimetä jatkohoidosta vastaava taho ja tarkentaa suunnitelman aikataulua. Tuen ja hoidon tarvetta tulee arvioida aina kun lasta tai perhettä tavataan. (Mäki ym. 2017.)

2.1 Terveydenhoitajan osaamisvaatimukset

Terveydenhoitajan koulutus on nelivuotinen ja sisältää 240 opintopistettä. Koulutuksen tulee sisältää vähintään 60 opintopistettä terveydenhoitajatyön ammattiopintoja. Suomessa terveydenhoitajaksi valmistuneella henkilöllä on myös sairaanhoitajan pätevyys. Koulutus täyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston asettaman direktiivin koskien sairaanhoitajankoulutusta. Suomessa työskentelevän terveydenhoitajan tulee hakea laillistettu ammattioikeus Valviralta. (Harala 2022.)

Terveydenhoitajatyön osaamisvaatimuksiin kuuluvat kansanterveystyö, hoitotyö, vuorovaikutusosaaminen, moniammatillinen työ sekä verkosto- ja projektityötaidot (Terveydenhoitajaliitto 2023). Terveydenhoitajatyö perustuu näyttöön perustuvaan ja tutkittuun tietoon. Tieto perustuu hoitotieteeseen ja terveystieteeseen, joita täydentävät muut tieteenalat. Terveydenhoitajan tehtävänä on ylläpitää yksilön, perheiden, yhteisöiden ja ympäristön terveyttä, sekä ehkäistä sairauksia. Hänen tehtävänä on vahvistaa asiakkaiden voimavaroja, itsehoitoa ja kykyä elää terveellisesti. (Harala 2022.)

Terveydenhoitajan työ kouluympäristössä vaatii terveydenhoitajalta kykyä verkostoitua ja toteuttaa monialaista yhteistyötä koulu yhteisön ja alueen toimijoiden kanssa. Kouluterveydenhoitaja vastaa hoitotyön asiantuntijana kouluterveydenhuollosta ja on koulu yhteisön terveyden edistämisen asiantuntija. Kouluterveydenhoitaja toteuttaa kouluterveydenhuollossa vuosittaiset terveystarkastukset ja lisäksi toteutetaan erilaisia seulontoja. Kouluterveydenhoitajan osaamiseen kuuluu terveystiedon opetussuunnitelman tunteminen. Terveydenhoitajan tulee täydentää omalla toiminnallaan terveystiedon tunneilla saatua terveysneuvontaa sekä yksilö-, että yhteisötasolla. (Harala, Honkanen, Melin & Tervaskanto-Mäentausta 2014, 290–294.)

Terveydenhoitajan ammatillinen osaaminen on monikerroksista osaamista. Osaamisen tulee perustua jatkuvasti uusiutuvaan ja laaja-alaiseen, monitieteelliseen tietoperustaan ja käytännölliseen

osaamiseen. Kouluterveydenhoitajan tulee osata toimia eettisesti työssään. Terveydenhoitajan tulee tuntea työtään ohjaava lainsäädäntö ja toimia sen mukaisesti. Osaamisvaatimuksiin kuuluvat myös tuntemus kouluikäiselle tarjolla olevasta tuki- ja palvelujärjestelmästä, kyky arvioida ja tukea kouluikäisen ja nuoren kasvua ja kehitystä ja arvioida ympäristön ja elintapojen vaikutus niihin. (Luomaa 2012.)

2.2 Terveydenhoitajan rooli kouluterveydenhuollossa

Kouluterveydenhoitajan rooli koulussa ja oppilaitoksessa on olla terveyden edistämisen asiantuntija. Vastuina on hoitotyön asiantuntijuus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä toimia lääkärin työparina. Terveydenhoitajan rooli kohdistuu koulu- ja oppilaitosyhteisöön ja ympäristöön, yksittäiseen oppilaaseen ja opiskelijaan sekä perheeseen ja monialaiseen yhteistyöhön. Kouluterveydenhoitajan työtä ja roolia ohjaa terveydenhuoltolaki (1326/2010), valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta, laki potilaan asemasta ja oikeuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Kaikkien työntekijöiden ja viranomaisten, jotka työskentelevät opiskelijoiden kanssa sekä vastaavat opiskeluhuoltopalveluista, on edistettävä tehtävissään oppilaiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5§).

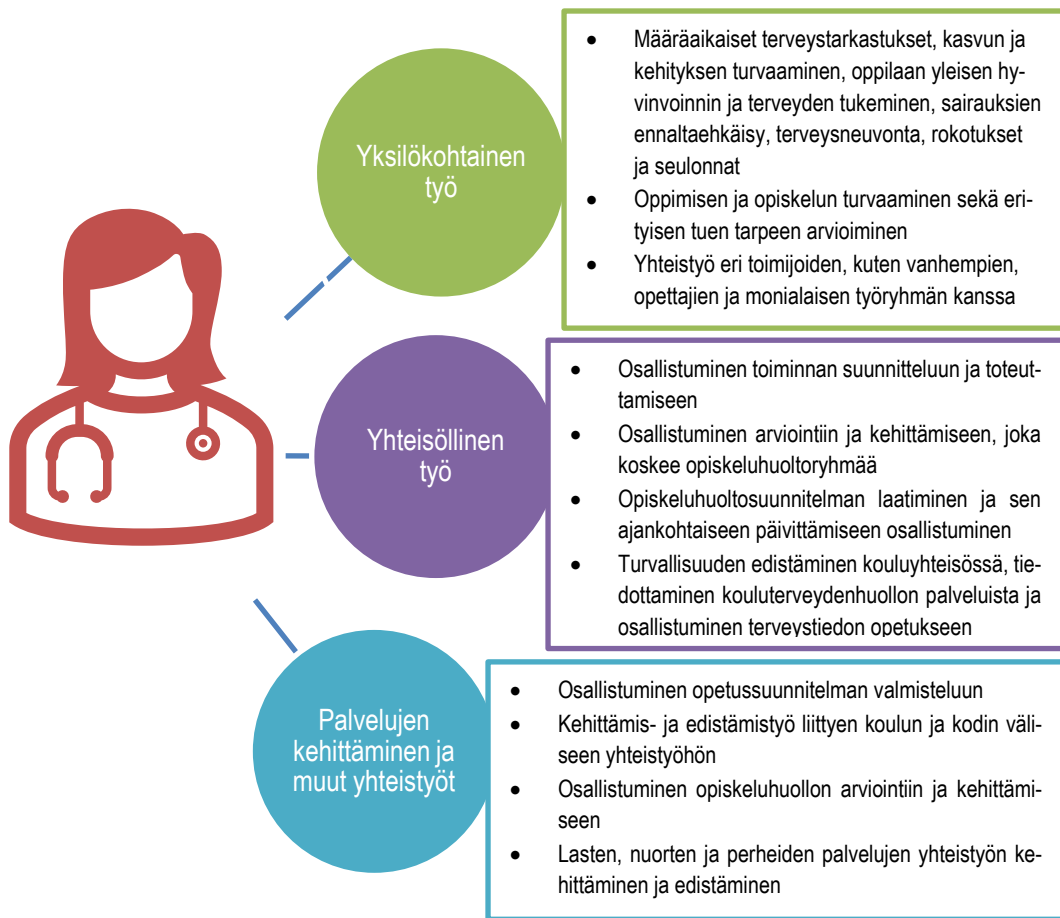
Vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä otettiin selvää 8. ja 9. luokkalaisilta heidän kokemuksiaan eri opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta saadusta tuesta ja avusta liittyen omaan hyvinvointiinsa. Kouluterveyskyselyn kautta tulee ilmi, että terveydenhoitaja on tutuin opiskeluhuoltopalveluiden ammattilainen koulun oppilaiden keskuudessa. Hänen luonaan käydään monien eri syiden takia. Tutkittaessa yhtä lukuvuotta, 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä 38 prosenttia ja pojista 27 prosenttia oli käynyt kouluterveydenhoitajan luona muuten kuin terveystarkastuksessa. Kokonaisuudessaan oppilaat olivat saaneet eniten apua terveydenhoitajalta. Tytöistä 21 prosenttia oli saanut apua jonkin verran ja 7 prosenttia paljon. Pojista vastaavasti 13 prosenttia oli saanut apua jonkin verran ja paljon 8 prosenttia. (Ervasti, Hietanen-Peltola, Jahnukainen, Kivimäki & Vaara 2021.)

Kouluterveyskyselyn kautta tarkasteltiin myös opiskeluhuoltopalveluiden käyntimäärissä tapahtuneita muutoksia. Vuoden 2021 tuloksia verrattiin vuosien 2019 ja 2017 kouluterveyskyselyn tuloksiin. Tarkastelussa huomioitiin vain käynnit, jotka koskivat muuta asiointia, kuin terveystarkastuksia. Tarkastelussa käy ilmi, että terveydenhoitajalla asioivien määrä on laskusuuntainen. Vuonna

2019 8.- ja 9.-luokkalaisista 38 prosenttia ilmoitti käyneensä kouluterveydenhoitajalla lukukauden aikana muuten kuin terveystarkastuksessa. Vuonna 2021 luku oli 32 prosenttia. (Ervasti ym. 2021.)

Terveydenhoitajan työnkuva kouluterveydenhuollossa on hyvin laaja-alainen. Pääasiallisena toimena on olla oppilaitoksessa opiskelevien oppilaiden terveyden edistämisen asiantuntija. Toteutettu työ kohdistuu yleisesti koulu- ja oppilaitosyhteisöön ja ympäristöön, yksittäiseen oppilaaseen ja hänen perheeseensä sekä monialaiseen työryhmään. Yksilökohtainen työ koostuu esimerkiksi määräaikaista terveystarkastuksista, kasvun ja kehityksen turvaamisesta, oppilaan yleisen hyvinvoinnin ja terveyden tukemisesta, sairauksien ennaltaehkäisystä, oppimisen ja opiskelun turvaamisesta, terveysneuvonnasta, rokotuksista, seulonnoista, erityisen tuen tarpeen arvioimisesta sekä yhteistyöstä eri toimijoiden, esimerkiksi vanhempien, opettajien ja monialaisen työryhmän kanssa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Yhteisölliseen työhön voidaan luokitella osallistuminen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen, joka koskee opiskeluhoitoryhmää, opiskeluhoitosuunnitelman laatiminen ja sen ajankohtaiseen päivittämiseen osallistuminen, turvallisuuden edistäminen koulu yhteisössä, tiedottaminen kouluterveydenhuollon palveluista ja osallistuminen terveystiedon opetukseen. Yhteisölliseen työhön viitaten kouluterveydenhoitaja on myös mukana palvelujen kehittämisessä ja muuhun yhteistyöhön liittyvissä toimitissa. Näitä voivat olla muun muassa osallistuminen opetussuunnitelman valmisteluun, kehittämis- ja edistämistyö liittyen koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön, osallistuminen opiskeluhoollon arviointiin ja kehittämiseen sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen yhteistyön kehittäminen ja edistäminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

KUVIO 1. Terveystarkastajan työtehtävät.

3 MONIALAINEN OPPILASHUOLTORYHMÄ

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa on päädytty käyttämään termiä monialainen yhteistyö moniammatillisen yhteistyön sijasta, jottei termillä rajata yhteistyötä rajoittuvaksi yksistään koulutoimen sisälle. Termi monialainen yhteistyö antaa mahdollisuuden eri sektoreiden ja eri toimialojen yhteistyölle. (Mahkonen 2014, 312.) Monialaisuus oppilashuoltoryhmässä tarkoittaa yhteistyötä opetus- ja sosiaalialan sekä terveydenhuollon ammattilaisten välillä (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio & Palmqvist 2018, 8).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain kolmannen pykälän mukaan opiskelijahuoltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena ja suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1:3 §.)

Oppilashuollon kokonaisuus perusopetuksessa muodostuu yhteisöllisestä ja yksilökohtaisesta oppilashuollosta. Sen tavoitteena on oppilaiden hyvä oppiminen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen sekä ylläpitäminen ja niiden edellytyksiä lisäävä toiminta koulussa. Oppilashuoltotyössä on nykyaikana siirrytty yksilökeskeisestä työstä yhteisöllisempään työhön ja kaikissa kouluissa toimii oma opiskeluhuoltoryhmänsä. Oppilashuoltoryhmä on koulun hyvinvointityön merkittävä toimija ja sitä johtaa tavallisesti koulun rehtori. Ryhmän kokoonpano on monialainen eli ryhmässä on opetushenkilöstöä, kouluterveydenhuollon sekä psykologi- ja kuraattoripalvelujen jäseniä. Ryhmään kuuluvat myös oppilaat ja huoltajat tai heidän edustuksensa, mutta he eivät ole jokaisessa tapaamisessa mukana. Monialaisen oppilashuollon tavoitteena on edistää sen oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia, yhteistyötä huoltajien kanssa sekä oppilaiden osallisuutta. Samalla turvataan varhainen tuki sitä tarvitseville. (Hietanen-Peltola ym. 2018, 10–15.)

3.1 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtainen oppilashuolto keskittyy yksittäisen oppilaan asioihin. Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvat terveydenhoitajan, koululääkärin, kuraattorin ja psykologin palvelut sekä monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettava yksilökohtainen oppilashuolto. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja ammattilaiset tarvitsevat oppilaan tai huoltajan suostumuk-

sen osallistuakseen työskentelyyn. Jokainen monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon oppilaan tilanne ja avuntarve. Yksilökohtaisen oppilashuoltotyö on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa. (Hietanen-Peltola ym. 2018, 10.) Yksilökohtaisessa oppilashuollossa seurataan ja edistetään oppilaiden hyvinvointia ja kehitystä terveystarkastusten, ohjauksen ja terveysneuvonnan avulla. Oppilaiden terveydentilaa voidaan selvittää myös erikoislääkärin tutkimusten kautta tarvittaessa. Oppilaiden erityisen tuen tarpeet halutaan tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tukea pyritään järjestämään nopeasti, jonka vuoksi voidaan tarvita monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamista. Lisäksi yksi tärkeimmistä yksilöllisen oppilashuollon tehtävistä on tukea vanhempia lapsen tai nuoren kasvatuksessa. (THL 2021.)

3.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllinen oppilashuolto tukee koko koulu yhteisön hyvinvointia ja on ensisijainen oppilashuollon toteutusmuoto. Se on koulujen arjessa tapahtuvaa suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä, jonka tarkoitus on edistää oppilaiden oppimista ja hyvinvointia, koulu yhteisön turvallisuutta, hyvää vuorovaikutusta ja osallisuutta. Yhteisöllisessä oppilashuollossa kehitetään ja edistetään myös kouluympäristön terveellisyyttä sekä esteettömyyttä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitos yhteisön hyvinvoinnista, joten yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavatkin kaikki koulujen toimijat. Yhteisöllinen toiminta on suunnattu yleensä kaikille yhteisön jäsenille, mutta tarvittaessa sitä kohdennetaan tietyille luokka-asteille tai luokille. (Hietanen-Peltola ym. 2018, 9–10.) Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön sisältyy myös oppilaiden vuorovaikutustaitojen ja mielenterveyden edistäminen, kiusaamisen ja väkivallan sekä häirinnän ehkäisy, oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen, terveellisiin elintapoihin tukeminen, opintojen etenemisen edistäminen ja opintojen järjestäminen hyvinvointia tukevasti, kouluympäristön terveellisyydestä sekä turvallisuudesta huolehtiminen ja yhteistoiminta oppilaitoksen ulkopuolelle. (THL 2022.)

4 TUEN TARPEESSA OLEVA OPPILAS

Tuen tarpeessa oleva oppilas ja hänen perheensä voivat tarvita tukea jokapäiväisessä elämässä, asumisessa, taloudellisessa tilanteessa, äkillisessä kriisitilanteessa, lähi- ja perheväkivallan tai kaltoinkohtelun vuoksi. Tukea voidaan tarvita ennaltaehkäisemään sosiaalista syrjäytymistä ja turvaamaan lapsen tai nuoren tasapainoista kehitystä sekä hyvinvointia. Tuen tarve voi liittyä myös päiheteiden ongelmakäyttöön, mielenterveysongelmiin, vammaan, sairauteen tai toimintakykyyn. Tarvittaessa tulee huomioida myös tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaiset ja läheiset sekä heidän tuen tarpeensa. (THL 2021.) Tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten tunnistaminen varhaisessa vaiheessa on tärkeää, jotta oikeanlainen tuki voidaan järjestää oikea-aikaisesti. Tutkimuksen perusteella lapsen ja nuoren perhetausta voi altistaa heidät haavoittuvampaan asemaan. Tällaisia riskitekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat. Lapset, joiden vanhemmilla on todettu oppimisvaikeuksia, tarvitsevat todennäköisemmin enemmän tukea koulunkäyntiinsä. Tutkimuksen mukaan lapset, joilla on todettu mielenterveydenhäiriö tai muita sairauksia, lapset, jotka ovat tulleet Eurooppaan pakolaisina tai turvapaikan hakijoina ja lapset, jotka kuuluvat seksuaalivähemmistöihin, saavat heikommin apua oppimisen haasteisiinsa tai eivät hakeudu ollenkaan oppilashuollon palveluiden piiriin. (Healthy Child Programme 2009.)

Kouluilla on ratkaiseva rooli lasten ja nuorten terveyden edistämisessä, koska lapset ja nuoret viettävät suurimman osan ajastaan koulussa. Täten kouluilla on mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti oppilaidensa elämänlaatuun. Pulimenon, Piscitellin, Colazzon, Colaon ja Mianin (2020, 316) mukaan oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen voisi parantaa heidän akateemisia saavutuksiaan. Ensijainen ennaltaehkäisy sekä terveyden edistäminen olisi aloitettava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen tai nuoren elämää, johon koulu on ihanteellinen toimintaympäristö. Koulussa käytettävien tehokkaiden ennaltaehkäisevien lähestymistapojen tulisi lisätä lasten ja nuorten motivaatiota terveystiedon sisäistämiseen ja kehittää heidän kriittistä ajatteluansa yleisimpien riskikäyttäytymisten haitallisista seurauksista. Opettajien olisi tärkeä saada riittävästi koulutusta terveysaiheista ja tulla asiantuntevimiksi innovatiivisimmissa lähestymistavoissa, jotta lapset ja nuoret saataisiin tehokkaasti mukaan terveiden elämäntapojen omaksumiseen ja tunnistamaan paremmin riskialttiit ja riippuvuutta aiheuttavat terveyshaasteet.

4.1 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Moni oppilas tarvitsee tukea oppimiseensa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko peruskoulun ajan. Tukea tulee antaa heti, kun oppilaan tuen tarve ilmenee. Tukea voidaan tarvita tilanteen mukaan vähäisestä vahvempaan tukeen tai niitä voidaan tarvita monenlaisia yhtäaikaisesti. Koulun antama tuki riippuu aina siitä, millaisia haasteita ilmenee ja kuinka laajoja ne ovat. (Opetushallitus 2023.) Tuen antaminen tapahtuu pääsääntöisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa. Käytössä on erilaisia joustavia järjestelyitä tuen antamiseen. Perusopetuslaki jakaa opiskelun tuen yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Tukimuotoja voivat olla tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, koulunkäynninohjaajan palvelut, erilaiset apuvälineet sekä pedagogiseen oppimisympäristöön liittyvä tuki. (Vänskä, Pitkänen & Komulainen 2018.)

Yleinen tuki aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tuen tarpeen ilmetessä. Sitä annetaan osana koulun arkea, eikä se vaadi erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä. (Opetushallitus 2023.) Yleisen tuen mahdollisia tukitoimia ovat esimerkiksi tukiopetus, eriyttäminen, ohjaajapalvelut ja erityisopetus. Oppilaalle, joka tarvitsee pidempikestoista tai laajempaa tukea, annetaan tehostettua tukea tai tehdään erityisen tuen päätös. Kun yleinen tuki ei riitä, siirrytään tehostettuun tukeen. Oppilaalle tehdään pedagoginen arvio, joka sisältää oppimissuunnitelman. (Vänskä ym. 2018.) Aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään moniammatillisesti yhdessä oppilashuollon ammattihenkilökunnan kanssa. Tehostettu tuki on jatkuvampaa, voimakkaampaa ja yksilöllisempää tukea. Oppilas saattaa tarvita useampaa tuen muotoa. Jos tehostettu tuki ei ole riittävä oppilaalle, tehdään hänelle pedagogiseen selvitykseen perustuva erityistä tukea koskeva hallintopäätös. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta sekä muusta oppilaan tarvitsemasta tuesta. (Opetushallitus 2023.) Erityisen tuen tarve päivitetään kerran vuodessa tai aina, kun sille on tarvetta. Kun kyseessä on tehostetun tai erityisen tuen tarve, tulee oppilasta ja huoltajaa kuulla. Kuitenkaan tuen järjestäminen ei perustu vapaaehtoisuuteen eikä siihen tarvita oppilaan tai huoltajan suostumusta. Yhteistyö on tärkeää ja pyrkimyksenä on tehdä päätöksiä yhteisymmärryksessä. (Vänskä ym. 2018.) Huoltajan tuki, moniammatillinen yhteistyö sekä yksilöllinen ohjaus ovat tärkeitä tuen tarpeen järjestämisessä (Opetushallitus 2023).

4.2 Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut

Terveydenhoitaja ja koululääkäri arvioivat oppilaiden ja heidän perheidensä hyvinvointia ja oppilaiden koulukuntoisuutta. Tarvittaessa he ohjaavat oppilaat ja heidän perheensä koulun ulkopuolisen tuen piiriin. (Vänskä ym. 2018.) Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset ovat vapaaehtoisia. Mikäli oppilas jättää tulematta tarkastukseen, tulee hänen tuen tarpeensa pyrkiä selvittämään, esimerkiksi olemalla yhteydessä vanhempiin. Mikäli perheen hyvinvoinnista on huoli ja perheeseen ei saada yhteyttä, voidaan tehdä kotikäynti. (Hietanen-Peltonen 2021.) Huoli oppilaasta voi tulla opettajilta, koulun henkilökunnalta, lakisääteisten terveystarkastusten yhteydessä oppilaalta itseltään tai hänen huoltajiltaan. Oppilaan ja perheen erityisen tuen tarve tulee pystyä tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarpeenmukainen tuki on järjestettävä mahdollisimman nopeasti. Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja sen toteuttamiseksi tulee tarvittaessa järjestää lisäkäyntejä ja mahdollisia kotikäyntejä. Lisäksi laaditaan hyvinvointi- ja terveystuennitelma yhdessä tukeaan tarvitsevan oppilaan kanssa sekä hänen perheensä kanssa oppilaan ikätaso huomioiden. Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja mahdollisen tuen järjestämiseksi tehdään tarvittaessa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, esimerkiksi kotipalvelun, lastensuojelun, oppilas- ja opiskelijahuollon sekä erikoissairaanhoidon kanssa. (Vänskä ym. 2018.)

4.3 Koulukuraattori- ja psykologipalvelut

Lain mukaan oppilaalla on oikeus päästä keskustelemaan henkilökohtaisesti kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä. Kiireellisessä tapauksessa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 3:15 §.) Kuraattori kartoittaa oppilaan tilannetta ja arvioi tuen tarvetta sekä käy ohjaus- ja tukikeskusteluita oppilaan ja mahdollisesti hänen perheensä kanssa. Tarvittaessa hän voi osallistua koulunkäyntijärjestelyiden suunnitteluun ja tarvittaessa ohjaa muiden tukitoimien piiriin. Kuraattori kartoittaa oppilaan koulunkäyntiä, opiskelua, oppimisympäristöä, henkilökohtaista toimintakykyä ja jaksamista. Lisäksi hän kartoittaa oppilaan perhe- ja kotitilannetta, kaverisuhteita, harrastuksia ja vapaa-ajan viettoa. Kartoitus ja arvio tehdään yhteistyössä oppilaan, perheen, opettajan ja tarvittaessa muun tukiverkoston kanssa. Kuraattori tekee yhteistyötä opettajien kanssa silloin, kun opettaja on huolissaan oppilaan tai luokan tilanteesta. Neuvotteluissa mietitään koulun sisäisiä opetusjärjestelyjä sekä käytännön ratkaisuja opetuksen tueksi. Koulukuraattorin työn painopiste on

yhteisöllisessä ja ehkäisevässä oppilashuoltotyössä. Hän voi esimerkiksi pitää oppitunteja eri teemoista, työskennellä ryhmädynaamisten ongelmien ratkaisemiseksi, kartoittaa luokan työrauhaa ja ilmapiiriä sekä laatia ennaltaehkäisevää ohjelmaa. (Vänskä ym. 2018.)

Koulupsykologi selvittää ja arvioi lapsen ja nuoren kehitystä, oppimista ja koulunkäyntiin liittyviä haasteita. Koulupsykologin työhön kuuluu oppilaan psykologinen arviointi, joka sisältää neuvottelut koulun henkilöstön ja vanhempien kanssa, psykologiset tutkimukset, lausuntojen laatiminen, tukitoimien ja opetusjärjestelyiden suunnittelu sekä lisäksi yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Asiakastyössään koulupsykologi antaa yksilöllistä tukea ja ohjausta tunne-elämän kehitykseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja oppimiseen liittyvissä haasteissa. Koulupsykologi antaa myös konsultaatioapua koulun muulle henkilöstölle, kuten rehtoreille, koulukuraattoreille, terveydenhoitajille ja opettajille. Lisäksi hän tarjoaa tukea perheille oppilaan kehitykseen, vanhemmuuteen ja ongelmatilanteisiin liittyviin aiheisiin. (Vänskä ym. 2018.)

5 TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla oppilashuoltoryhmän toimivuutta monialaisessa työympäristössä. Tavoitteena on tunnistaa, miten monialaisen työryhmän toiminta toteutuu ja erityisesti, miten terveydenhoitajat toimivat osana ryhmää. Tavoitteena on saada tietoon mahdollisia kehittämiskohteita oppilashuoltoryhmän toimintaan liittyen ja lisätä tietoa aiheesta. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus ja tutkimustehtävät ovat:

1. Millaisia ovat monialaisen tiimin kokemukset oppilashuoltoryhmän toiminnasta?
2. Millainen on terveydenhoitajan rooli monialaisessa työryhmässä?

Opinnäytetyöryhmän oppimistavoitteina on osata toteuttaa kvalitatiivinen tutkimus ja samalla oppia tunnistamaan kehittämiskohteita terveydenhoitajan työssä sekä tunnistaa tehtävät monialaisessa työryhmässä.

6 EETTISYYS

Laadullinen tutkimus on luotettava silloin, kun tutkimuksen tutkimuskohde sekä tulkittu materiaali ovat yhteensopivia. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa kriteerinä sen luotettavuudelle toimii itse tutkija sekä hänen rehellisyytensä. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa kiinnitetään huomio tutkijan tekemiin tekoihin, valintoihin ja ratkaisuihin. Arvioidessa luotettavuutta kokonaisuudessaan, kiinnitetään huomio myös teoriaan, analyysitapaan, tutkimusaineiston ryhmittelyyn, luokitteluun, tutkimiseen, tulkintaan, tuloksiin ja lopullisiin johtopäätöksiin. (Vilka 2021, 154–155.) Eettinen sitoutuneisuus ohjaa hyvää tutkimusta. Tutkimuksen laatuun vaikuttaa eettinen kestävyys. Jotta laadullinen tutkimus on eettisesti kestävä, tulee tutkijan huolehtia, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkimusasetelma on sopiva ja raportointi on tehty hyvin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150.)

Tutkijan tulee kuvata analyysinsä mahdollisimman tarkasti, koska aineiston ja tulosten suhteen kuvaus on tärkeä luotettavuuskysymys. Tutkimuksen uskottavuutta edellyttää se, että saadut tulokset on kuvattu selkeästi ja lukija ymmärtää, miten analyysi on tehty sekä mitkä ovat tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet. Kvalitatiivisen tutkimuksen raporteissa voidaan usein esittää alkuperäisiä suoria lainauksia haastatteluteksteistä, jolla pyritään varmistamaan tutkimuksen luotettavuus ja antamaan lukijalle mahdollisuus miettiä aineiston keruun kulkua. Tutkijan tulee kuitenkin varmistaa etiikan näkökulmasta, että tutkimukseen osallistujat eivät ole tunnistettavissa suorista lainauksista. Lainaukset voidaan muokata yleiskielen muotoon, jotta esimerkiksi murreilmaukset eivät paljasta tutkimukseen osallistujaa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 197–198.)

Osallistujakouluilta haettiin tutkimuslupaa, jonka myönsi koulun rehtori. Tutkimukseen osallistujat eivät olleet ennestään tuttuja haastattelijoille, ja osallistujien identiteetti pysyi tutkijoiden omana tietonaan tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Raportissa ei julkaistu, missä koulussa haastateltavat työryhmät toimivat. Tutkimukseen osallistuvilla oli oikeus olla vastaamatta kysymyksiin tai he saivat keskeyttää haastattelun halutessaan. Jokaiselta haastateltavalta pyydettiin lupa haastattelun äänittämiseen. Koko tutkimusryhmän käytössä oli ainoastaan haastattelujen litteroidut versiot. Haastattelun äänite oli käytössä ainoastaan haastattelun suorittaneella tutkimusryhmän jäsenellä.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Kyseessä oli laadullinen tutkimus, koska tavoitteena oli saada yksityiskohtaista tietoa ja henkilökohtaisia kokemuksia. Määrällisellä tutkimuksella ei olisi saatu oikeanlaista tietoa tutkimusta ajatellen. Määrällisessä tutkimuksessa ei olisi saatu haastateltavien omakohtaisia kokemuksia, joiden avulla voitiin löytää mahdollisia kehittämiskohteita. Tutkimusta määrittivät itse tutkittava ilmiö ja mitä tutkimuksella haluttiin selvittää, jotka taas määrittivät millaisin menetelmin tutkija sai parhaiten vastauksia asettamiinsa tutkimuskysymyksiin. Esimerkiksi laadulliset tutkimusmenetelmät eivät ole souvia tilanteessa, jossa halutaan yleistettävää tietoa laajasta kohderyhmästä, koska tällöin tarvitaan suurella otoksella koottuja aineistoja ja tilastollisen yleistettävyyden arviointia. Määrällinen tutkimus kohdentuu muuttujien mittaamiseen, tilastollisten menetelmien käyttöön ja muuttujien välisten yhteyksien tarkasteluun. Tarkasteltavat muuttujat voivat olla esimerkiksi vastaajien taustatietoja kuten ikä, sukupuoli tai koulutustausta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 55–68.)

Monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaisia haastatteleamalla saatiin tarvittavaa ja tärkeää tietoa tutkimukseen käytettäväksi. Ryhmän ammattilaisille esitettävien haastattelukysymysten avoimuus oli tärkeässä roolissa, jotta saatiin mahdollisimman laajasti tietoa heiltä eri näkökulmista. Teemahaastattelun avulla haastattelut saatiin pidettyä tietyssä teemassa, mutta se antoi mahdollisuuden haastateltaville kertoa riittävän laajasti omista kokemuksistaan.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään tutkimuksessa tarkasteltavaa asiaa tai ilmiötä tutkimuksessa haastateltavien henkilöiden näkökulmasta. Tutkittavan aiheeseen liittyvien kuvausten oletetaan sisältävän niitä asioita, joita haastateltava pitää itselleen merkityksellisenä ja tärkeänä elämässään. Haastateltavien valinnassa on tärkeää ottaa huomioon, mitä ollaan tutkimassa, koska laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita haastateltavien henkilöiden kokemuksista, ajatuksista ja tunteista liittyen tutkittavaan aiheeseen. (Juuti & Puusa 2020, 9.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston kokoa ei säätele haastateltavien määrä vaan sen laatu. Haastateltavat henkilöt valitaan joko teemaa tai tutkittavaa asiaa koskevan asiantuntemuksensa tai kokemuksensa perusteella. On todella tärkeää, että haastateltavilla on omakohtaista kokemusta

tutkittavasta asiasta. Tässä tutkimuksessa haastateltava ryhmä koostuu eri monialaisen oppilashuoltoryhmän jäsenistä, joilla tiedetään olevan omakohtaista kokemusta tutkittavasta aiheesta työnsä kautta. Tavoitteena on, että tutkimusaineisto toimii ymmärtämisen apuvälineenä asian tai ilmiön tulkinnan muodostamisessa. (Vilkkä 2015, 118, 135, 150.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoksi valitaan usein ihmisten kokemukset puheen muodossa, jonka vuoksi aineisto kerätään haastattelemalla. Laadullisen tutkimusmenetelmän tutkimushaastattelumuotoja ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Yleensä tutkimushaastatteluja tehdään yksilöhaastatteluna, mutta tutkimuksen tavoitteista riippuen, jokaista tutkimushaastattelutapaa voidaan soveltaa pari- tai ryhmähaastatteluun. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa kysymykset ovat teemoitettuja, mutta niiden sanamuodoilla ja järjestyksellä ei ole merkitystä. Tavoitteena on, että haastateltava voi kaikista teemoista antaa oman kuvauksensa ja haastatteluteemat on käsitelty haastateltavan kannalta luontevassa järjestyksessä. (Vilkkä 2015, 122–124.)

Tutkijalla tulee olla tarpeeksi ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä ja siihen vaikuttavista seikoista teemahaastattelun onnistumiseksi. Tässä tutkimuksessa haastattelut toteutetaan yksilöhaastatteluina, koska niin saadaan haastateltavilta monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaisilta luotettavinta tietoa eikä mahdollinen ryhmänpaine pääse vaikuttamaan heidän vastauksiinsa. Yksilöhaastattelu on turvallinen ja rauhallinen hetki haastateltavalle kertoa kokemuksistaan sekä näkemyksistään. Haastattelu on joustava menetelmä, koska tutkija voi kysyä haastateltavalta selvennyksiä ja tarkennuksia vastauksiinsa. Haastattelussa tutkija pystyy myös ohjaamaan tutkimushaastattelua kysymällä haastattelukysymyksiä, mutta keskustelun suuntaa ei tule kuitenkaan ohjata liikaa. (Juuti & Puusa 2020, 56, 107–108.)

7.2 Sisällönanalyysi

Haastattelujen jälkeen aineisto tulee muuttaa tekstimuotoon eli litteroida. Aineisto voidaan kirjoittaa puhtaaksi tai päätelmiä voidaan tehdä suoraan kerätystä aineistosta. Aineiston kuvailemista pidetään aineiston perustana. Kuvailemalla pyritään kartoittamaan henkilöiden, tapahtumien tai kohteiden ominaisuuksia. Tarkoituksena on pyrkiä vastaamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka paljon ja kuinka usein. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 138, 145.)

Laadullista tutkimusta voidaan analysoida usealla eri tavalla. Yleisimmät analysointimenetelmät ovat deduktiivinen, induktiivinen ja abduktiivinen sisällönanalyysi. Deduktiivisessa sisällönanalyysissä päättelyn logiikka perustuu ajatukseen yleisestä yksittäiseen, kun taas induktiivisessa analyysissä yksittäisestä yleiseen. Abduktiivisessa päättelyssä teoriamuodostus tapahtuu silloin, kun havaintoihin liittyy jokin johtoajatus tai johtolanka. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 106–107.) Induktiivista sisällönanalyysia käytetään yleisesti analysoidessa teemahaastatteluaineistoa. Induktiivisen sisällönanalyysin käyttäminen on perusteltua myös silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä ei ole runsaasti aikaisempaa tutkimustietoa tai se on hajanaista. Tavanomaisesti induktiivinen sisällönanalyysi toteutetaan seuraavien vaiheiden mukaisesti: aineiston yksinkertaistaminen, aineiston ryhmittely ja käsitteiden muodostaminen, joilla voidaan vastata tutkimuskysymyksiin. Näin ollen sisällönanalyysia käytetään aineiston abstraktioon. (Kyngäs, Mikkonen & Kääriäinen 2020, 13–14.)

Tässä opinnäytetyössä käytettiin induktiivista sisällönanalyysia, sillä tutkittavasta aiheesta ei löytynyt kovinkaan paljon aikaisempaa tutkimustietoa. Aiheesta oli saatavilla tietoa, mutta ne eivät varsinaisesti vastanneet tutkimuskysymykseen terveydenhoitajan roolista. Sisällönanalyysin menetelmän valintaa tuki myös se, että tutkittava aihe perustui suomalaiseen järjestelmään, joten siitä ei ollut myöskään kohdennettua kansainvälistä tutkimustietoa.

TAULUKKO 1. *Terveydenhoitajan rooli*

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
“No toki niihin terveydellisiin asioihin, mitä liittyy. He on niin ku tärkeessä roolissa siinä.”	Terveydenhoitajan rooli liittyy terveydellisiin asioihin. Terveyden hoitaja on tärkeässä roolissa terveyteen liittyvissä asioissa.	Terveyden asiantuntija	Asiantuntijuus
“..että se vaihtelee ja terveydenhoitajilla on tietoa näistä niin kun, sitten näistä fyysiseen	Terveydenhoitajan osaaminen liittyy fyysiseen terveyteen.	Terveyden asiantuntija	Asiantuntijuus

terveyteen liittyvistä asioista”			
”Heillä on tieto tai pääsy näihin neuvola tietoihin ja tammöisiin, mitkä voi olla olennaisia siinä kliinissä arvioinnissa. Monesti he (terveydenhoitajat) hankkii meille (Ohr) niitä papereita Neuvolasta.”	Terveydenhoitajilla on pääsy aiempaan potilashistoriaan, jolloin he hankkivat tarvittavaa tietoa muille ryhmän jäsenille.	Tiedon kokoaminen	Monialainen yhteistyö
”Terveydenammattilainen... hän(terveydenhoitaja) kertoi tällaisesta ilmiöstä kun sähköttupakointi ja terveydenhoitaja tieteenkin tiesi siitä ja sen vaikutuksesta eniten ja kertoi siitä sitten meille ja opetti. Terveyden asiantuntija.”	Terveydenhoitajalla on tietoa terveyteen liittyvistä ilmiöistä. Terveydenhoitaja jakaa tietoa muulle ryhmälle	Terveyteen vaikuttava ilmiö	Asiantuntijuus
”Osana sitä moniammatillista ryhmää terveydenhoitajan roolissa. Tuoda terveydenhoitajan näkökulmaa just terveyden edistämiseen ja lasten ja nuorten kehityksen asioissa.”	Terveydenhoitaja on osa moniammatillista ryhmää terveydenhoitajan roolissa. Terveydenhoitaja tuo näkökulmia terveyden edistämiseen ja lasten ja nuorten kehityksen asioissa.	Terveyden edistäminen	Asiantuntijuus

<p><i>"Heitäkin kuullaan ja he pystyvät tuomaan siihen, he käy kuitenkin vuosittain tapaa lähes kaikki oppilaat, vaikkakin kerran vuodessa, mutta tapaa. Heillähän on aivan mahtava näkemys siitä, miten oppilaat voi ja mitkä on niitä kipupisteitä. Ajattelen että he ovat hyvin tärkeässä asemassa koska he tapaa lähes joka luokka-asteelta kaikki oppilaat vuoden aikana."</i></p>	<p>Terveystarkastaja tapaa lähes kaikki oppilaat kerran vuodessa ja hänellä on näkemys siitä, miten oppilaat voivat.</p>	<p>Hyvinvoinnin seuranta</p>	<p>Terveystarkastukset</p>
<p><i>"Opettajathan tuntevat oppilaita, mutta terveystarkastajilla on ihan hirveästi tietoa. Jotenkin sen tiedon hyödyntäminen olisi varmasti arvokasta. Vielä ehkä kootummin."</i></p>	<p>Terveystarkastajilla olevan tiedon hyödyntäminen</p>	<p>Tiedon kokoaminen</p>	<p>Monialainen yhteistyö</p>
<p><i>"Terveystarkastajilla ainakin meidän koululla menee tosi iso osa ajasta siihen tarkastustyöhön."</i></p>	<p>Terveystarkastajien ajasta iso osa menee terveystarkastuksiin</p>	<p>Ajankäytön hallinta</p>	<p>Terveystarkastukset</p>

<p><i>"Terveystenhoitajat sanovat, että he mielellään olisivat enemmän mukana yhteisöllisessä työssä, mutta tuntuu että heillä sitten kuitenkin resurssit tulevat vastaan niin, että heillä ei ole yleensä ole ollut mahdollisuutta osallistua"</i></p>	<p>Terveystenhoitajilla ei ole ollut mahdollisuutta osallistua yhteisölliseen työhön niin paljon kuin he haluaisivat.</p>	<p>Resurssit</p>	<p>Monialainen yhteistyö</p>
<p><i>"Kun kyse terveysteen liittyvistä asioista, terveystenhoitajalla suurin rooli, esimerkiksi jos poissaolojen takana on jokin terveysteys. Mieliälä-asioidissa terveystenhoitajalla myös iso rooli. Vaikka kuraattori tai tarvittaessa mielen terveyste-neuvola ovat ne mihin ohjataan, mutta aika paljon mieliälä-asioidissa myös terveystenhoitaja pyydetään mukaan."</i></p>	<p>Terveystenhoitajalla vaikuttava rooli, kun hyvinvointiin liittyvät haasteet ovat synnä oppilään poissaoloihin.</p>	<p>Terveysten asiantuntija</p>	<p>Asiantuntijuus</p>
<p><i>"Reilu vuosi sitten tulut keskittymishäiriöiden selvittelyt koulu-terveystenhooltoon"</i></p>	<p>Keskittymishäiriöiden selvittelyn siirtyminen koulu-terveystenhooltoon</p>	<p>Työnkuvan moninaisuus</p>	<p>Resurssit</p>

<p><i>hoidettavaksi. Ennen sitä olleet mielenterveyspuolella. Lisännyt yksilökohtaisia oppilashuollon palaveriteita... Katsotaan, miten nyt, kun ollaan hyvinvointialueita, tuleeko erilliset ihmiset, jotka hoitavat keskitymishäiriöitä vai jääkö terveydenhoitajille. Työllistää tällä hetkellä hyvin paljon.”</i></p>	<p>toon vaikuttanut terveydenhoitajan työkuvaan.</p>		
<p><i>”Persoonakohtaista, miten oman äänensä kuuluviin, voit siellä istua ihan hiljain, jos haluaa. Käydään kierroksia, miten esimerkiksi erityisopettajien mielestä yläkoululaisilla menee, miten taas terveydenhoitajan mielestä tai kuraattorin mielestä menee. Tällöin jokainen saa sen oman äänensä kuuluviin. Muuten oman äänensä kuuluviin saaminen yksilökohtaista</i></p>	<p>Oma rooli oppilashuoltoryhmän tapamisissa on aiheesta ja itsestään riippuvaista.</p>	<p>Oppilashuoltoryhmä</p>	<p>Monialainen yhteistyö</p>

ja omasta aktiivisuudesta riippuvaista.”			
--	--	--	--

TAULUKKO 2. Oppilashuoltoryhmä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<i>”Näitä on aika erittäin tiheästi mun mielestä täällä, että meillä on 2 viikon välein...”</i>	Ryhmä kokoontuu kahden viikon välein, joka on usein.	Kokoontumisen säännöllisyys	Toiminta
<i>”Niitä on 2 eri sorttia joka toinen kerta semmoinen pienempi missä on paikalla niinku muut tuolta oppilashuoltoryhmästä paitsi tuo niinku lääkäri se ei se ei ikinä ole, mutta terveydenhoitajat kuraattorit ja minä ollaan siellä. Sit ten tietenkin rehtori on, apulaisrehtori ja erityisopettajia, opo...”</i>	Osittain kokoonnutaan pienemmällä porukalla. Lääkäri ei osallistu toimintaan.	Osallistujat	Monialainen yhteistyö
<i>”...täällä on tehty niin että meillä on vaan yläluokilta yksi ja alaluokilta yksi erityisopettaja, joka on siinä</i>	Kaikki erityisopettajat eivät osallistu oppilashuoltoryhmään.	Osallistujat	Monialainen yhteistyö

oppilashuoltoryhmässä.”			
<i>”Minun mielestä pitäisi tietää mitä siellä keskustellaan, mitkä on niinku ne polttavat puheenaiheet ja mihin kiinnittää huomiota ja mitä ongelmia on. että minun mielestä tiedonkulku ei ole, niin ei oikeastaan ei minäkäänlaista”</i>	Oppilashuoltoryhmän toiminnasta tulisi tiedottaa paremmin käsiteltävistä aiheista.	Tiedonkulku	Toiminta
<i>”Meillä on aika selkeä kuitenkin tämä porukka, joka tapaa ja selkeät suunnitelmat, että mitä niissä meidän kokoontumisissa käsitellään, joka kerta suunnitellaan aina ennakoon. Joka kerralle on aina joku aihe, joka yhdessä mietitään ja pohditaan.”</i>	Kokoontumisten käsiteltävät aiheet suunnitellaan ennakoon.	Suunnittelu	Käsiteltävät aiheet
<i>”Usein meillä käytään sitä kuulumisten vaihtoa ihan. Jokainen tuo omalta sektoriltaan kuulumisia, rehtorit ja kuraattorit</i>	Eri ammattilaiset tuovat kokouksiin kuulumiset omalta sektoriltaan ja jakavat tietoa muille.	Tiedonkulku	Toiminta

<p>tuokuumisia, opettajat ja erityisopettajat tuokuumisiaan, psykologi ja terveydenhoitaja. Tiedetään sitten, että mitä mihinkin kuuluu.”</p>			
<p>”Tota no nyt on ollut nuokouluterveyskyselyt skaalattu ne silloilla läpi viimeisimpänä. Sieltä katottu esiin nousseita asioita ja tiettyjen luokkatasojen, kenen vastauksia ollaan katottu ollaan siellä käyty läpi.”</p>	<p>Viimeisimpänä käyty läpi kouluterveyskyselyt ja sieltä esiin nousseet asiat käyty läpi yhdessä.</p>	<p>Tiedonkulku</p>	<p>Toiminta</p>
<p>”Ajan ilmiöitä ja asioita sitte siellä pohditaan siellä myös jotka sitte niin ku tämmösiä akuutimpia tulee sitte yhtäkkiä. Varmaan tää some maailma tässä sitte puhututtaa aina tämmösinä akuuttina tapauksina.”</p>	<p>Pohditaan ajan ilmiöitä ja akuutimpia asioita. Akuuteissa tapauksissa puhututtaa somemaailma.</p>	<p>Ajan ilmiöt</p>	<p>Käsiteltävät aiheet</p>
<p>”Tosiaan se on kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja</p>	<p>Ryhmän tehtävä on kouluyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja terveyden edistäminen.</p>	<p>Oppilashuoltoryhmän vastualueet</p>	<p>Käsiteltävät aiheet</p>

terveyden edistämiseen ne sisällöt liitetty.”			
”Toteuttaa suuria linjoja. Nähdään, että jos on vaikka koulu-terveyskyselyssä koulupaineet on suuret koululla tai nuorten pahoinvointi on erityisesti lisääntynyt, niin voidaan yhdessä miettiä yhteisöllisiä keinoja, miten voidaan vaikuttaa, esimerkiksi pitämällä hyvinvointipäiviä.”	Oppilashuoltoryhmällä mahdollisuus puuttua esille tulleisiin haasteisiin radikaalisti, yhteistyön voimin.	Hyvinvoinnin ylläpito	Monialainen yhteistyö
”Reilu vuosi sitten tulut keskittymishäiriöiden selvittelyt koulu-terveydenhuoltoon hoidettavaksi. Ennen olleet mielenterveyspuolella. Lisännyt yksilökohtaisia oppilashuollon palaveriteita.”	Keskittymishäiriöiden selvittelyjen siirtymisen koulu-terveydenhuollon piiriin lisännyt yksilökohtaisia oppilashuollon palaveriteita.	Yksilökohtainen oppilashuolto	Monialainen yhteistyö
”Vuonna 2014 toiminta oppilashuoltoryhmissä, että pidettiin luokkakohtaisia tuen tarpeita joka	Oppilashuoltoryhmän toiminta muuttunut oppilashuoltolain muuttumisen myötä.	Tietosuojakäytäntö	Monialainen yhteistyö

<p>maanantai ... Kun oppilashuoltolaki muuttui, niin näistä jouduttiin luopumaan, koska tällaista ei voitu käydä läpi, jos kaikilta asianosaisilta ei ollut lupaa, että asioista puhutaan. Itse koin, että se oli työn tekemisen kannalta huono muutos, mutta totta kai sen yksilön suojan kannalta hyvä asia.”</p>			
<p>”Laaja monialainen työryhmä kokoontuu lukukauden aikana n. neljä kertaa. Pienempiä monialaisia työryhmiä kolmen viikon välein. Jos ajatellaan kokonaisjakoa, niin ehkä joka toinen viikko on jonkinlainen kokoontuminen.”</p>	<p>Oppilashuoltoryhmän kokoontumisia on useasti.</p>	<p>Kokoontumisen säännöllisyys</p>	<p>Toiminta</p>
<p>”Laajan monialaisen työryhmän kokoontumisessa usein jokin teema. Meillä on käytössä vuosikelloaiheet. On esimerkiksi tulossa psykologien ja</p>	<p>Oppilashuoltoryhmässä käsiteltävät aiheet käydään läpi teemottain monialaisena työryhmänä.</p>	<p>Suunnittelu</p>	<p>Käsiteltävät aiheet</p>

<p><i>kuraattoreiden tilannekatsaus, sitten on tämmöisiä luokkatsekkauksia, jossa ne ovat täyttäneet hyvinvointikyselyitä, jotka käydään läpi monialaisena työryhmänä, että onko jotain, mihin on tarve oppilashuollollisesti puuttua. Hyvin riippuvainen siitä, mitä asioita on kouluyhteisössä pinnalla.”</i></p>			
<p><i>”Yläkoulu koskevissa käsitellään sen ikäryhmän asioita, esimerkiksi mitä haasteita on ollut, käsitellään kouluterveyskyselyn tuloksia, tehdään yhdessä oppilashuoltosuunnitelmaa, mietitään painopisteitä tulevalle vuodelle eli mitä painotetaan oppilaille. Toisella koululla vuosikellotyypistä aloitettu kehittämään eli</i></p>	<p>Oppilashuollossa käsiteltävät aiheet ovat hyvin laaja-alaisia.</p>	<p>Suunnittelu</p>	<p>Käsiteltävät aiheet</p>

<p>tiettyyn aikaan luku- vuotta olisi aina tietyt asiat painotuksessa.”</p>			
<p>”Sitten näiden palave- reiden lisäksi on myös semmoista yhteis- työtä tehdään, että niinku mahdollisuus konsultoida toisia, että tässä heillä on työhuone tuossa sa- malla käytävällä missä sitä voi tulla ...tai minä voin mennä koputtele- maan ja sitten voi- daan jutella näistä asiakas Case:ista.”</p>	<p>Mahdollisuus konsul- toida muita oppilas- huoltoryhmän jäse- niä, koska työskente- levät fyysisesti sa- moissa tiloissa.</p>	<p>Konsultaatio mahdol- lisuus.</p>	<p>Monialainen yhteistyö</p>

TAULUKKO 3. Kehittämiskohteita oppilashuoltoryhmän toiminnasta.

Alkuperäinen il- maus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
<p>”Nopea reagointi ja avoin keskustelu tär- keitä, ja mun mielestä ihan hyvin me ollaan koitettu ainaki olla ajan hermoilla eikä oo huono tilanne sen</p>	<p>Ei varsinaista kehittä- miskohdetta.</p>	<p>Ajankohtaisuus</p>	<p>Ei kehittämistarvetta</p>

<p>suhteen. Ei suoranaista kehitystarvetta.”</p>			
<p>”Oppilaat vois nimettömänä vastata, ois niin ku semmonen terveydenhoitajan boksi tai terveydenhoitajakuraattori-, psykologiboksi, mihin vois siten anonyyminä laittaa kysymyksiä ja laittaa siihen vaikka että mistä luokalta on, niin ehkä sieltä vois nousta semmosia aiheita, mitä ne ei välttämättä niin ku uskalla silleen sanoa kasvatusten.”</p>	<p>Oppilaat voisivat nimettömänä laittaa huolenaiheensa oppilashuollon henkilökunnalle.</p>	<p>Oppilaiden kuulluksi tuleminen</p>	<p>Kehittämistarve</p>
<p>”Vanhempien rooli, että voisko se olla jotenki isompi sitten? Niitä on yritetty silläkin saada, että pilkotaan vähän niitä luokka-asteita ja saada sen luokka-asteen huoltajia mukaan.”</p>	<p>Vanhempien aktiivisempi osallistuminen oppilashuoltoryhmän toimintaan,</p>	<p>Vanhempien osallistuminen</p>	<p>Kehittämistarve</p>

<p><i>"Reilu vuosi sitten tul- lut keskittymishäiriöi- den selvittelyt koulu- terveydenhuoltoon hoidettavaksi. Ennen sitä olleet mielenter- veyspuolella. Lisän- nyt yksilökohtaisia op- pilashuollon palave- reita."</i></p>	<p>Keskittymishäiriöiden selvittelyjen siirtymi- nen kouluterveyden- huoltoon on lisännyt yksilökohtaisia pala- vereita.</p>	<p>Työmäärän ja vas- tuun lisääntyminen</p>	<p>Kehittämistarve</p>
<p><i>"Siellä on tosi paljon arvokasta tietoa ja tosi paljon hyviä aja- tuksia, mutta miten saada vietyä ne käy- täntöön ja miten saada ne sitten tähän koulun arkeen, koska tätä koulua pyörittää hirveä määrä ihmi- siä."</i></p>	<p>Arvokkaan tiedon ja hyvien ajatusten vie- minen käytäntöön ja koulun arkeen.</p>	<p>Tiedonkulku</p>	<p>Kehittämistarve</p>
<p><i>"Ja sitten tietenkin myös oppilaiden nä- kemyksiä enempi sii- hen. Meillä on kaksi oppilasedustajaa siinä ryhmässä, jotka on valittu siihen ja he tuo tosi paljon hyviä asioita, mutta he ovat kuitenkin pieni po- rukka edustamaan</i></p>	<p>Oppilasedustuksen li- sääminen oppilas- huoltoryhmän toimin- taan.</p>	<p>Oppilaiden osallistu- minen</p>	<p>Kehittämistarve</p>

<i>koko tuhatta oppilasta.”</i>			
<i>”Terveystenhoitajilla on ihan hirveästi tietoa. Jotenkin sen tiedon hyödyntäminen olisi varmasti arvokasta. Vielä ehkä kootummin... se tieto mitä sieltä tulee ja sen hyödyntäminen koulumaailmassa on tärkeää.”</i>	Terveystenhoitajilla olevan tiedon ja osaamisen hyödyntäminen koulumaailmassa.	Tiedonkulku	Kehittämistarve
<i>”Jos vielä enemmän pystyisi vaikka kuraattorit ja psykologitkin jalkautumaan vaikka välitunneille... mitä paremmin oppilashuollon väki pystyisi jalkautumaan tuonne vapaisiin tilanteisiin ja luokkatyöskentelyyn, niin sieltähän sitä tietoa sitten saisi.”</i>	Oppilashuoltoryhmän jalkautuminen oppilaiden joukkoon lisäisi tietoa.	Tiedon hankkiminen	Kehittämistarve
<i>”Mielestäni pitäisi tietää mitä siellä keskustellaan, mitkä on niinku ne polttavat puheenaiheet ja mihin kiinnittää huomiota ja mitä ongelmia on. että</i>	Tiedonkulkua oppilashuoltoryhmän ulkopuolisille ammattilaisille ei ole.	Tiedonkulku	Kehittämistarve

<p><i>minun mielestä tiedonkulkua ei ole, niin ei oikeastaan ei minäkäänlaista”</i></p>			
<p><i>”Avoin vastaanotto on vaan silloin tällöin tai tuolloin ja sitten vielä tunnin kerrallaan. Kyllä se on helpompi, että kun näillä on joku tilanpäällä niin ei sitä odoteta 3 tuntia ja sitten mennä.”</i></p>	<p>Terveystenhoitajien päivystys tunti on vain tiettyä aikaa tunnin kerrallaan.</p>	<p>Työajan järjestäminen</p>	<p>Kehittämistarve</p>

8 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tulokset pohjautuvat aineistonkeruun ja analyysin tuottamaan materiaaliin. Tulosten tarkoituksena on vastata tutkimuskysymyksiin, jotka olivat: *millaisia ovat monialaisen tiimin kokemukset oppilashuoltoryhmän toiminnasta? Ja millainen on terveydenhoitajan rooli monialaisessa työryhmässä?* Tutkimukseen valikoitui haastateltavaksi yhteensä kahdeksan ammattilaista monialaisesta oppilashuoltoryhmästä eli terveydenhoitajia, kuraattoreita, psykologeja ja erityisopettajia eri kouluilta. Jokaisella ammattilaisella oli eri mittainen työkokemus monialaisessa oppilashuoltoryhmässä työskentelystä. Tutkimusluvan hyväksymisen jälkeen haastateltavia etsittiin sähköpostin välityksellä koulujen rehtoreilta. Kun haastateltavilta ammattilaisilta oli saatu suostumus, sovittiin heidän kanssaan haastattelujen ajankohdat. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina kasvotusten tai etäyhteyksin.

8.1 Monialainen oppilashuoltoryhmä

Tutkimuksessa kävi ilmi, että monialainen työryhmä jakautuu suppeampaan ja laajempaan kokonaisuuteen. Haastateltavat monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaiset työskentelivät useissa eri kouluissa, joten työryhmien kokoonpanot ovat koulu- ja kokouskohtaisia ottaen huomioon myös käsiteltävän aiheen ja luokka-asteen. Suppea työryhmä koostuu rehtoreista, erityisopettajista, terveydenhoitajista, kuraattoreista ja psykologeista. Laajempi työryhmä koostuu edellä mainittujen lisäksi koululääkäreistä, opinto-ohjaajista, ohjaajien ja huoltajien sekä oppilaiden edustuksesta. Osa vastaajista koki, että koululääkäreiden osallistuminen yhteisöllisiin kokouksiin on vähäistä. Tarvittaessa tapaamisiin osallistuu muita ammattilaisia kouluyhteisön ulkopuolelta, kuten nuorisotoimesta, seurakunnasta, koulupoliisista ja sosiaalitoimesta. Suppea työryhmä kokoontuu 1–2 kertaa kuukaudessa ja laajempi ryhmä 3–4 kertaa lukuvuodessa. Osa vastaajista koki, että kaksi kertaa kuukaudessa järjestettäviä kokouksia on liian usein. He kokivat, että kerran kuukaudessa olisi riittävä määrä. Kouluissa, jossa kokoonnutaan kerran kuukaudessa, koettiin, että mikäli kokoontumisia olisi useammin kuin kerran kuukaudessa niin kokoonnuttaisiin sitten vain kokoontumisen vuoksi.

Monialaisissa oppilashuoltoryhmän kokouksissa käydään läpi sitä, miten oppilaat koulussa yleisesti voivat niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisesti. Heti lukuvuoden alussa päivitetään koulun oppilashuoltosuunnitelmaa, käydään läpi koulussa esiintyviä ilmiöitä ja suunnitellaan vuosikelloa. Kokouksissa on pohdittu yhteisesti myös ajankohtaisia asioita, kuten hyvinvointi- ja kouluterveyskyselyiden tuloksia, koulun poissaolomallia, ajan ilmiöitä ja opettajilta nousseita asioita liittyen esimerkiksi tiettyyn luokkaan. Lukuvuoden päätteeksi tehdään yhdessä toiminnanarviointia tulevasta lukuvuodesta ja pohditaan, miten oppilashuoltosuunnitelma on toteutunut.

Mikäli on tarve käsitellä yksittäisen oppilaan asioita monialaisesti, järjestetään yksilökohtainen monilainen työryhmän kokous. Yksilökohtaisen monialaisen työryhmän kutsuu koolle se ammattilainen, jolle oppilaan haaste on ensimmäisenä näyttäytynyt. Yksilökohtaisen monialaisen ryhmän kokoukseen osallistuu haasteen huomanneen ammattilaisen lisäksi oppilas ja hänen vanhempansa. Tarpeen mukaan katsotaan, tarvitaanko mukaan muita ammattilaisia, kuten opinto-ohjaajaa, psykologia, kuraattoria tai terveydenhoitajaa. Yksilökohtaisen monialaisen ryhmän kokoontuminen voi olla tarpeellista, jos nuorella on esimerkiksi paljon poissaoloja, keskittymis- tai käytöshäiriöitä tai oppimisvaikeuksia.

”Yksilökohtaiset työryhmät ovat vaikuttavinta työtä, mitä tässä pystytään tekemään, koska siinä saadaan tavallaan kaikille sama tieto yhtä aikaa. Aika on pyhitetty vain siihen hetkeen ja läpikäytävään asiaan. Laki on nykyään tiukka, että miten tietoa saadaan välittää, esimerkiksi opettajien ja terveydenhoitajien välillä, niin juuri yksilökohtaisessa työryhmässä, kun kaikki on paikalla, ei tarvitse miettiä, kuka saa kertoa kellekin ja mitä.”

”Pyritty nykyisen oppilashuoltolain mukaisesti, että paikalla olisi ne, jonka ammattitaitoon käsiteltävä aihe liittyy.”

8.2 Oppilashuoltoryhmän jäsenten roolit

Haastatteluista nousi ilmi, että rehtorin tai apulaisrehtorin tehtävänä on kutsua monialainen oppilashuoltoryhmä koolle. Rehtori tai apulaisrehtori on vastuussa myös ryhmän toiminnasta. Kokouksissa ryhmän jäsenille ei ole valmiiksi jaettu rooleja, vaan jokainen osallistuu toimintaan oman ammattinsa edustajana. Ryhmän toimintaan osallistuminen ja oman äänensä kuuluviin saaminen on persoonakohtaista. Oppilashuoltoryhmän toiminnassa voidaan vaikuttaa siihen, että jokainen

osallistuja saa äänensä kuuluviin esimerkiksi niin, että jokaiselle jaetaan puheenvuorot, tai ryhmä jaetaan pienempiin keskusteluryhmiin. Haastatteluista nousi esille, että jokainen vastaaja koki saavansa oman äänensä kuuluviin ja kokivat oman roolinsa tärkeäksi oppilashuoltoryhmän toiminnassa. Oman roolin tärkeys ja keskusteluun osallistuminen oli vastausten perusteella riippuvainen käsiteltävästä aiheesta. Mikäli aihe ei koskettanut omaa asiantuntijuutta, rooli jäi vähäisemmäksi.

8.2.1 Terveydenhoitajan rooli

Haastatteluissa kysyttiin ajatuksia terveydenhoitajan roolista kaikilta haastatteluun osallistujilta. Analysointi vaiheessa ei eroteltu terveydenhoitajien omaa näkemystä roolistaan verrattuna muiden vastaajien käsitykseen, jotta roolista saatiin mahdollisimman laaja kuvaus. Vastauksista nousi esiin, että terveydenhoitajalla on tärkeä rooli osana monialaista oppilashuoltoryhmää. Terveydenhoitajan rooli monialaisessa yhteistyössä nähtiin terveyden asiantuntijana. Terveydenhoitajan roolin tärkeys korostui, sillä he tapaavat lähes jokaisen oppilaan jokaiselta luokka-asteelta. Roolin tärkeys terveyden edistämisen kannalta näyttäytyy asiantuntijuutena lasten ja nuorten kasvussa ja kehityksessä. Terveydenhoitajan rooli korostuu erityisesti yksittäisen oppilaan terveyteen liittyvissä asioissa. Kouluilla toteutetaan laajoja kouluterveyskyselyitä, joiden pohjalta voidaan puuttua koulussa esiintyviin ongelmiin. Terveydenhoitajan rooli on tuoda kyselyissä ilmi tulleet asiat oppilashuoltoryhmän tietoon. Terveydenhoitajan osallistuminen yhteisölliseen työhön on osittain riippuvainen terveydenhoitajan omasta työskentelytavasta. Yhteisölliseen työhön osallistuminen on myös riippuvainen resursseista ja ajankäytön jaksottumisesta. Vastauksissa nousi esille se, että suurin osa terveydenhoitajien työajasta koetaan menevän terveystarkastuksien toteuttamiseen, joka vie aikaa yhteisölliseltä työltä. Neuropsykiatristen häiriöiden tutkiminen ja hoitopolun epäselvyys vie lisääntyvässä määrin terveydenhoitajien resursseja.

8.2.2 Psykologin ja kuraattorin rooli

Psykologien ja kuraattorien roolista kysyttiin suoraan heiltä itseltään. Lisäksi heidän roolinsa nousi esille myös haastatteluissa muiden ammattilaisten kanssa. Psykologien yksi selkeimmistä rooleista oli oppimistestien tekeminen ja rooliksi kuvautui mielenterveysasioiden asiantuntijuus. Yhteisöllisessä työssä psykologin rooli korostuu silloin, kun käsiteltävät aiheet koskevat mielenterveyttä tai lasten ja nuorten kehityspsykologiaa. Psykologien rooli yksilöllisessä oppilashuollossa on korostunut. Heidän työnkuvaansa kuuluvat esimerkiksi seulontatestien tekeminen ja niiden tulkinta.

Haastatteluissa psykologit arvioivat, että vain noin 10 prosenttia heidän työajastaan on mahdollista käyttää yhteisölliseen työhön tällä hetkellä.

Haastatteluista nousi esille myös se, että työnjako terveydenhoitajien, psykologien ja kuraattorien välillä perustuu osittain siihen, keneen ammattilaiseen oppilaan asioissa on ensimmäisenä oltu yhteydessä. Kuraattorin ja psykologin työnkuva ja roolit ovat haastateltavien mukaan lähellä toisiaan. Kuraattorin työ painottuu enemmän tunteiden säätelyn harjoitteluun ja oppilasta tukevaan työskentelyyn. Yksilökohtainen työskentely voi olla esimerkiksi keskustelua, pelaamista, lomakkeiden täyttämistä, mielikuvaharjoituksia tai rentoutumista. Kuraattorit tuovat oppilashuoltoryhmän kokouksissa esille niitä haasteita, jotka koskevat koulumaailmaa. Esille tuotavat asiat voivat olla esimerkiksi oppilaiden stressaantuneisuus, ahdistuneisuus, kaverisuhteet, käytöshäiriöt ja koulukiusaaminen.

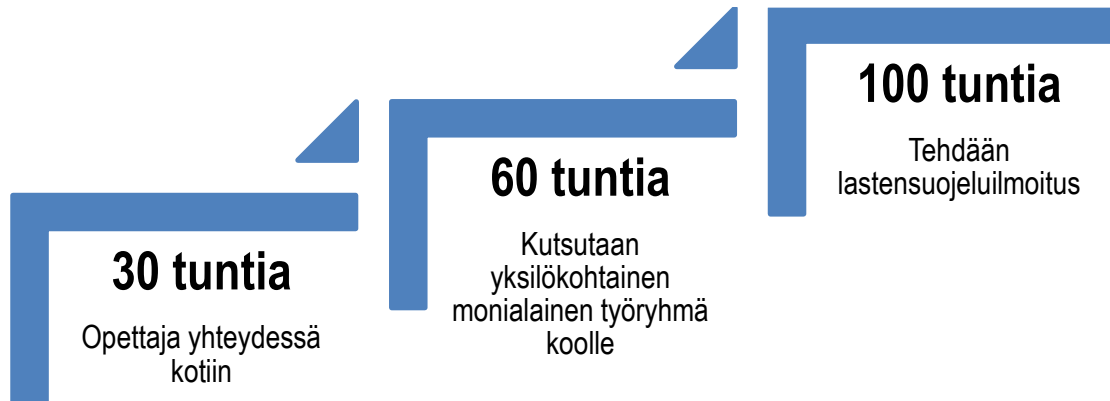
8.2.3 Erityisopettajien rooli

Haastatteluista nousi esille, että erityisopettajan rooli oppilashuoltoryhmässä vaihtelee työnkuvan mukaan. Erityisluokanopettajilla voi olla opetettavanaan vain yksi luokka, jolloin heillä on optimaalisin näkemys opettamastaan luokasta. Erityisopettajat ovat läsnä oppilaiden arjessa jatkuvasti, joten heillä on näkemystä, kuinka oppilaiden koulutyö sujuu arjen tasolla. Erityisopettaja voi tuoda oppilashuoltoryhmälle tietoa siitä, millaisia haasteita kouluympäristössä esiintyy. He voivat olla mukana järjestämässä oppilashuollollisia tapahtumia. Yksilökohtaisen oppilashuollon kannalta erityisopettajalla on usein paras käsitys oppilaan oppimisesta, toimintakyvystä ja jaksamisesta arjen tasolla.

8.3 Tuen tarpeiden tunnistaminen

Tutkimustuloksista käy ilmi, että monialaisella oppilashuoltoryhmällä on useita erilaisia keinoja huomata ja puuttua oppilaiden tuen tarpeisiin. Keinoissa on eroavaisuuksia riippuen siitä, onko kyseessä yksittäisen oppilaan, luokan tai luokka-asteen vai koulu yhteisön haaste. Yksittäisen oppilaan haasteen tai avun tarpeen kohdalla lähdetään kokoamaan tapauskohtaisesti tarvittavia monialaisen asiantuntijaryhmän ammattilaisia, jos monialaiselle työskentelylle on tarvetta. Yksilökohtaisia palavereita järjestetään paljon esimerkiksi poissaolojen vuoksi. Uuden kouluterveydenhuollossa käyttöön otetun mallin, eli poissaolojen portaiden, mukaan poissaoloihin puututaan tuntiperusteisesti. Kun oppilaalla on kertynyt poissaoloja 30 tuntia, opettaja on yhteydessä oppilaan kotiin.

Kun oppilaalla on kertynyt poissaoloja 60 tuntia, järjestetään yksilökohtainen palaveri ja kun oppilaalla on kertynyt poissaoloja 100 tuntia, tehdään lastensuojeluilmoitus. Haastatteluissa tuli ilmi, että portaat ja tuntimäärät voivat vaihdella koulukohtaisesti.

KUVIO 2. Esimerkki poissaolojen portaista.

”Puututaan esimerkiksi uuden poissaolomallin kautta poissaoloihin jo varhaisessa vaiheessa. Ei huomata haastetta vasta, kun poissaoloja on 200 vaan jo 60 tai 100 kohdalla puututaan ja mietitään, mitä koulun puolelta asiassa voidaan auttaa. Ei mennä syvään päätyyn, ennen kuin asioihin puututaan, toki tästä ei kuitenkaan tulla pääsemään luultavasti koskaan eroon.”

Yksilölliseen oppilashuoltoon kuuluvat terveystarkastukset ovat yksi keino erilaisten haasteiden havaitsemiseen. Tutkimustuloksista ilmenee, että vuosittain tehtävistä terveystarkastuksista saadaan kokonaisvaltainen kuva oppilaiden tilanteesta. Terveystarkastuksista nousee paljon asioita esille ja niissä kartoitetaan laajasti terveyteen, mielenterveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä asioita. Terveystarkastusten yhteydessä voidaan antaa ohjausta ja neuvontaa oppilaille terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Mikäli tarkastuksessa nousee esiin huolenaiheita, niin järjestetään jatkoselvitteilylle vastaanottoaikaa ja tarvittavia tutkimuksia. Mielenterveyden haasteissa voidaan järjestää keskustelukäyntejä psykologille, kuraattorille tai terveydenhoitajalle tarpeen mukaan.

Haastatteluissa nousi esille, että yhteisöllisessä oppilashuollossa käytettäviä keinoja ovat esimerkiksi erilaiset teemapäivät- ja viikot, jaksonvaihtopäivät jaksojen vaihtuessa, hyvinvointipysäkit, ryhmäinterventiot, terveydenhoitajien ja kuraattorien sekä psykologien oppitunnit luokissa, pienryhmät liittyen tiettyyn ilmiöön ja luokkien ryhmäytymispäivät. Monialaisen oppilashuoltoryhmän kesken

pidettävissä kokouksissa voidaan yhdessä miettiä keinoja, miten voidaan puuttua sen hetkisiin ilmiöihin, kuten oppilaiden sähkötapakointiin, vaarallisten esineiden tuomisesta kouluun, väkivaltaiseen käyttäytymiseen tai kokeiden ja koulutyön aiheuttamaan paineeseen. Haastatteluissa nousi ilmi, että yhteisöllisen oppilashuollon kokouksiin voidaan kutsua tarvittaessa paikalle koulu yhteisön ulkopuolisia ammattilaisia. Esimerkiksi ilki- ja väkivaltatilanteissa voidaan kutsua kokoukseen mukaan koulupoliisi kertomaan näkemyksensä ilmiöstä ja sen esiintyvyydestä sekä ohjeistamaan henkilökuntaa.

”Oppilashuoltoryhmissä mietitään enemmän näitä rakenteita ja käytänteitä täällä koululla, laaditaan kyselyjä laajemmalle porukalle. Aika paljon meidän koululla on näitä kyselyitä ja ihan säännöllisesti aika ajoin täytetään opettajien toimesta, että saataisiin sieltä niitä kipupisteitä esille.”

”Siellä yleensä mietitään, että mitä niille asioille voitaisiin tehdä. Myös miten niitä asioita voidaan viedä eteenpäin opettajien kokouksiin ja miten koulun käytäntöihin.”

”Kyllä kuitenkin omassa työssä suurin osa on sitä yksilökohtaista työtä, että eihän sitä yhteisöllistä työtä ole niin paljon, kun laki suosittelee. Kyllähän sitä yhteisöllistä työtä on se joku 10 prosenttia ajasta ja 90 prosenttia ihan asiakasvastaanottoa.”

8.4 Haastatteluista nousseita kehittämiskohteita

Tutkimustuloksista nousi ilmi erilaisia kehittämiskohteita, jotka liittyivät tiedonkulkuun ja -hankintaan, oppilaiden ja huoltajien osallistumiseen, työmäärän lisääntymiseen, työajan järjestämiseen ja oppilaiden kuulluksi tulemiseen. Osa vastaajista koki, että kun keskittymishäiriöasiat siirtyivät kouluterveydenhuoltoon selvitettäväksi, oppilashuoltoryhmän työntekijöiden työmäärä lisääntyi ja työ painottuu erityisesti keskittymishäiriöiden kartoittamiseen. Kehittämiskohteeksi haastatteluista nousi myös se, että tulisiko oppilaille olla mahdollisuus tuoda säännöllisemmin omia huolenaiheita ja ajatuksiaan ilmi anonyymisti oppilashuoltoryhmän jäsenille, jotta oppilaiden huolenaiheet huomattaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla parannettaisiin oppilaiden osallisuutta, joka nousi yhdeksi kehittämiskohteeksi. Lisäksi kehittämiskohteeksi nousi se, että huoltajia haluttaisiin saada osallistumaan aktiivisemmin oppilashuoltoryhmän toimintaan.

Haastatteluista nousi ilmi, että vastaajien kokemus on se, että terveydenhoitajilla on arvokasta osaamista ja tietämystä, jota haluttaisiin hyödyntää laajemmin koulu yhteisön hyvinvoinnin tukemisessa. Osa vastaajista koki, että olisi hyödyllistä, jos oppilashuoltoryhmän jäsenet pystyisivät jalkautumaan oppilaiden joukkoon esimerkiksi välitunneilla, koska sillä tavoin saataisiin arvokasta tietoa oppilaiden hyvinvoinnista vapaammassa ympäristössä. Tiedon hankinnan lisäksi kehittämiskohteeksi nousi tiedonkulku monialaisen oppilashuoltoryhmän ulkopuolisille henkilökunnan jäsenille. Osa vastaajista koki, että oppilashuoltoryhmien kokouksissa käsiteltävistä yhteisöllisistä asioista tietoa ei välittynyt juurikaan koulun henkilökunnalle, jotka eivät osallistu oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

9 POHDINTA

Laadullisen tutkimuksen mukaisesti tutkimusaineiston kokoa ei säätele haastateltavien määrä vaan sen laatu. Jokainen tutkimusryhmän jäsen toteutti kaksi teemahaastattelua. Laadullisesti haastattelut olivat informatiivisia ja vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tutkimusaineiston analysoinnissa ja abstrahoinnissa hyödynnettiin taulukointia. Ennen analysointivaihetta arvioitiin haastateltavien riittävyyttä, mutta aineistoa analysoidessa selkeni, että kerätystä tutkimusaineistosta saatiin informatiivista ja tarkoituksenmukaista sisältöä riittävästi. Tulosten analysointivaiheessa huomattiin, että olisi ollut hyvä haastatella lisäksi koulujen opinto-ohjaajia otannan kasvattamiseksi. Heiltä olisi voitu saada lisää hyödyllistä tietoa tutkimusta ajatellen. Tutkimushaastattelut toteutettiin hyvinvointialueelle siirtymisvaiheessa, joka näkyi jonkun verran tutkimuksen tuloksissa. Siirtymävaiheesta johtuvat haasteet jätettiin kuitenkin vähemmälle huomiolle analysointivaiheessa, jotta tuloksissa voitiin keksittyä ammattilaisten väliseen yhteistyöhön ja tutkittavaan aiheeseen.

9.1 Terveydenhoitajan rooli

Terveydenhoitaja on keskeinen tekijä nuoren hyvinvoinnin tukemisessa osana oppilashuoltoryhmää. Tämä väite käy ilmi aiemmista tutkimuksista, kuten vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä ja myös opinnäytetyön tuloksista. Terveydenhoitajan roolin tärkeys korostuu saatujen tulosten perusteella monella eri osa-alueella ja terveydenhoitaja nähdään terveyden asiantuntijana. Saadut tutkimustulokset liittyen terveydenhoitajan rooliin monialaisessa oppilashuoltoryhmässä myötäilevät vahvasti tutkijoiden omaa kokemusta. Tutkimusryhmän jäsenistä kaikki ovat suorittaneet kouluikäisen ja nuoren terveydenhoitajatyön harjoittelun, jonka myötä jokaisella on kokemusta vähintään kuukauden ajalta terveydenhoitajan roolista kouluterveydenhuollossa. Lisäksi tutkimusryhmän jäsenet ovat osallistuneet monialaisen oppilashuoltoryhmän kokouksiin terveydenhoitajaopiskelijan roolissa.

Terveydenhoitajan rooli on hyvin monipuolinen ja laaja-alainen, mutta tällä hetkellä työtehtävää kuormittaa etenkin keskittymishäiriöiden kartoittaminen, joka on vastikään siirtynyt mielenterveyspuolelta kouluterveydenhuollon vastuulle. Kouluterveydenhuollon perustarkoituksena on tärkeä ennaltaehkäisevä työ, mutta painopiste on kuitenkin siirtynyt lähemmäksi sairaanhoitoa, esimerkiksi mielenterveyspalveluiden osalta, mikä kuluttaa jo ennestään tarpeita vastaamattomia resursseja.

Neuropsykiatristen häiriöiden ja mielenterveyden haasteiden kartoittamiseen kuluu paljon aikaa ja prosessia hidastaa selkeiden toimintamallien puuttuminen. Lisäksi terveydenhoitajien yhtenäinen osaaminen ja resurssit tulisi tarkistaa. Tutkimustuloksissa nousi esille, että lääkäreiden resurssit eivät tällä hetkellä riitä osallistumaan monialaisen oppilashuoltoryhmän toimintaan. Tällöin koulu-terveydenhuollon osallistuminen monialaiseen yhteistyöhön voi jäädä terveydenhoitajan vastuulle. Lääkäreiden osallistuminen monialaisen oppilashuoltoryhmän toimintaan on kuitenkin koulukoh- taista.

Haastatteluissa nousi esille, että terveydenhoitajan kanssa tehtävää yhteistyötä helpotti se, että terveydenhoitajan työskentelytila oli fyysisesti lähellä muita oppilashuollossa työskenteleviä. Terveydenhoitajan huone on helpompi löytää, kun se on lähellä oppilaita ja henkilökuntaa. Terveydenhoitajan huoneen ollessa esimerkiksi eri rakennuksessa, kun itse koulu, oppilaiden tuleminen vastaanotolle on vähäisempää. Haastatteluissa nousi esille myös, että yhteistyötä terveydenhoitajan kanssa hankaloitti päivystysvastaanottojen niukat resurssit. Terveydenhoitajalla on päivässä vain yksi tunti päivystysaikaa, jolloin oppilailla on mahdollisuus tavata terveydenhoitajaa ilman ajanva- rausta. Päivystysvastaanottoajan niukkuus on ymmärrettävää resurssien vuoksi, koska silloin ei voida edistää muita työhön kuuluvia toimintoja. Päivystysajan lisääminen ei olisi myöskään talou- dellisesta näkökulmasta kannattavaa. Päivystysajan lisääminen toisi lisäkuormitusta myös tervey- denhoitajalle, sillä terveydenhoitajatyön pääasiallinen tarkoitus on ennaltaehkäisevä- ja seulonta- työ. Tällä hetkellä päivystysluonteinen ja sairausvastaanotto on hyvinvointialueella keskitetty hyvin- vointikeskuksiin. Oppilaita hakeutuu terveydenhoitajan vastaanotolle päivystysajan ulkopuolellakin, vaikka opettajillakin on ensiapuvalmius.

9.2 Oppilashuoltoryhmän toiminta

Oppilashuoltoryhmän roolina on tukea kouluyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja toimivuutta. Kou- luympäristössä työskentelee suuri määrä eri alojen ammattilaisia, jotka osallistuvat oppilashuolto- ryhmän kokouksiin tarpeen ja käsiteltävän aiheen mukaan. Oppilashuoltoryhmän työ tulisi painot- tua ennaltaehkäisevään yhteisölliseen työhön, mutta edelleen suurimman roolin vie jo ongelmaksi muodostuneiden ilmiöiden ja asioiden ratkaiseminen sekä hoitaminen. Pienillä muutoksilla voitai- siin tehostaa työn painotusta ennaltaehkäiseväksi työksi. Näitä muutoksia voivat olla esimerkiksi yhteisöllisyyden tukeminen varhaisemmassa vaiheessa. Jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia ennal-

taehkäisevän oppilashuoltotyön vaikutusta koulu yhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että jokainen ammattilainen koki oman roolinsa tärkeänä osana oppilashuoltoryhmää ja pääsevänsä vaikuttamaan yhteisiin asioihin. On todella tärkeää, että jokainen ammattilainen kokee roolinsa tärkeäksi osaksi oppilashuoltoryhmää. Tämä edistää myös oppilashuoltoryhmän toimivuutta ja työn mielekkyyttä. Oppilaiden ja huoltajien osallisuuden aktivoiminen tärkeys nousi myös tutkimustuloksissa esille. Osallisuutta tukevia keinoja voisivat olla esimerkiksi tehokkaampi tiedottaminen vanhempainilloissa. Haastatteluista nousi myös ilmi, että yhdellä koululla oli tulossa yhteinen kokous oppilashuoltoryhmän ja oppilaskunnan kesken, joka lisäisi mahdollisesti oppilaiden osallisuutta.

Oppilaat vastaavat vuosittain useisiin kyselyihin ja olisi tärkeää, että kyselyiden tuloksia hyödynnettäisiin konkreettisemmin suunnittelussa ja niistä esiin nousseita asioita otettaisiin paremmin huomioon. Oppilashuoltoryhmällä on mahdollisuus saada käyttöönsä THL:n kouluterveyskyselyn tulokset koskien kyseessä olevaa koulua, jolloin tätä tilastoa voidaan hyödyntää oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Oppilashuoltoryhmän kokouksissa käsiteltävistä yhteisöllisistä asioista tiedottaminen muullekin henkilökunnalle olisi hyödyllistä, jotta saataisiin tuotua tärkeitä asioita käytäntöön avoimemmin. Tiedonkulun ongelmat ja puutteet aktiivisessa vuorovaikutuksessa voivat olla pahimmassa tapauksessa jopa vaaratekijöitä työ- ja koulu yhteisössä.

9.3 Oma oppiminen ja tutkimuksen toteutus

Tutkimusprosessi ja opinnäytetyön tekeminen oli kokonaisuudessaan opettavainen ja hyödyllinen ajatellen tulevaa ammattia terveydenhoitajina. Opinnäytetyön aihe saatiin Oulun ammattikorkeakoululta. Aiheen teemana oli ”Tuen tarpeessa olevat oppilaat ja perheet: Moniammatillisuus, monialaisuus”, jota rajattiin tutkimukseen sopivaksi. Kouluterveydenhuollosta ja monialaisen työryhmän toiminnasta löytyi kattavasti teoretietoa ja aikaisempia tutkimuksia, joten tutkimusta oli helppo lähteä toteuttamaan. Opinnäytetyön suunnittelu alkoi keväällä 2021. Tutkimuksen toteuttaminen suunniteltiin huolellisesti, mutta opinnäytetyön edistymistä haastoi muut teoriaopinnot ja tiheään toteutuvat käytännönharjoittelun opintojaksot. Hyvällä yhteistyöllä ja yhteydenpidolla aikataulut saatiin sopimaan yhteen. Opinnäytetyön ohjaajalta saatua ohjausta ja neuvontaa hyödynnettiin opinnäytetyön etenemisen tukemiseksi. Suunnitteluvaihe olisi voinut olla lyhempi, mutta hyvin suunniteltu opinnäytetyö on onnistuneen opinnäytetyön perusta. Haasteeksi nousi tutkimushaastattelujen toteuttamisvaiheessa mahdollisten haastateltavien kontaktointi. Oppilaitosten rehtoreihin

ja tarvittaessa apulaisrehtoreihin oltiin yhteydessä sähköpostitse, joilta saatiin tutkimuslupa ja ohjeet siihen, kuinka kontaktoida oppilashuoltoryhmän ammattilaisia. Otanta jäi paljon toivottua vähäisemmäksi, vaikka tieto tutkimuksesta oli välittynyt rehtoreilta monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaisille. Joulukuu ja vuodenvaihte haastoivat tutkimuksen haastatteluvaiheen aikataulua, mutta haastattelut saatiin toteutettua suhteellisen nopealla aikataululla.

Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeää, että tutkijoilla on tarpeeksi laaja ymmärrys tutkittavasta aiheesta. Terveystieteiden teoriaopinnot sekä kouluterveydenhuollossa suoritettava harjoittelujakso tuki tutkimusprosessia ja kasvatti ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Tarkoitusten mukaisen ja kohdennettujen haastattelukysymysten laatiminen oli uusi oppimiskokemus. Opinnäytetyön tekeminen kasvatti osaamista myös tutkimusaineiston analysoinnissa. Haastattelutulosten analysointia varten valittiin oikea analysointimetodi, jonka käyttö auttoi kerätyn aineiston jäsentelyssä ja tulosten esittämisessä.

Tutkimusryhmän työskentely oli tasapuolista ja jokainen ryhmän jäsen osallistui tutkimuksen tekemiseen. Jokaisen ryhmän jäsenen vahvuuksia, kuten kielitaitoa, kuvioiden ja taulukoiden luomista, luotettavan ja merkityksellisen teoreettisen tiedon hankintaa sekä kirjallisen raportoinnin kriteerien hallintaa, onnistuttiin hyödyntämään tarkoituksenmukaisesti. Ryhmän työskentelyn onnistumista tuki se, että ryhmän jäsenet olivat työskennelleet paljon yhdessä jo ennen opinnäytetyön tekemistä ja uskalsivat antaa toisilleen rakentavaa palautetta ja puuttua mahdollisiin epäkohtiin reilulla tavalla. Ryhmän jäsenet kannustivat toisiaan mahdollisimman hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi.

9.4 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön aiheeseen liittyen voisi laajempi tarkastelu olla aiheellista tulevaisuudessa. Tutkimuksessa huomioitiin yhden hyvinvointialueen monialaisen oppilashuoltoryhmän kokemukset ja mielipiteet. Laajemman tutkimuksen voisi toteuttaa niin, että tarkasteltaisiin usean eri hyvinvointialueen monialaisten oppilashuoltoryhmien toimintaa ja näkemyksiä. Näin saataisiin laajempi ja luotettavampi otanta aiheeseen liittyen. Lisäksi voitaisiin vertailla eri hyvinvointialueiden resursointia ja vastuunjakoja syvemmin, kun hyvinvointialueiden toiminta on kunnolla käynnissä. Jatkotutkimuksella voitaisiin myös selvittää konkreettisia keinoja, miten jokaisen monialaisen oppilashuoltoryhmän ammattilaisen osaaminen saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman hyvin.

LÄHTEET

Department of health 2009. Healthy Child Programme: From 5–19 years old. Hakupäivä 3.4.2023.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/492086/HCP_5_to_19.pdf

Ervasti, Eetu, Hietanen-Peltola, Marke, Jahnukainen, Johanna, Kivimäki, Hanne & Vaara, Susanna 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiiviisti 53/2021. Asiointi ja avunsaanti perusopetuksen opiskeluhoitopalveluissa – Kouluterveyskysely 2021. Hakupäivä 27.3.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143127/URN_ISBN_978-952-343-734-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Harala, Päivi 2022. Terveystieteiden ammattilaisien osaamisvaatimukset. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 13.3.2023.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/744761/2022%20TAITO%2092%20Terveystieteiden%20ammattilaisien%20osaamisvaatimukset.pdf?sequence=2>

Harala, Päivi, Honkanen Hilikka, Melin Oili-Katariina & tervaskanto-Mäentausta Tiina 2014. Terveystieteiden ammattilaisien osaaminen. Edita. Helsinki.

Hietanen-Peltola, Marke 2021. Terveystieteen tutkimus. NEUKO-tietokanta. Kouluterveydenhuolto. Hakupäivä 20.3.2023. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/kou00018/search/tuen%20>

Hietanen-Peltola, Marke, Laitinen, Kristiina, Autio, Eva & Palmqvist, Riia. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhoitoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Juvenes Print. Hakupäivä 12.12.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Hietanen-Peltola, Marke, Vaara Sarianna, Hakulinen, Tuovi & Merikukka, Marko 2019. Tuen järjestäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuollossa - työn edellytyksissä kehitettävää. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 31.5.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138510/URN_ISBN_978-952-343-376-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Hakupäivä 16.3.2023. Ellibs.

Juuti, Paula & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. Hakupäivä 30.3.2023. Ellibs.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2017. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Hakupäivä 26.8.2022. Ellibs.

Kempeleen kunta. Oppimisen tuki ja oppilashuolto. Hakupäivä 31.5.2022. <https://www.kempele.fi/varhaiskasvatus-ja-opetus/perusopetus/ylikyla/oppimisen-tuki-ja-oppilashuolto.html>

Kyngäs, Helvi, Mikkonen, Kristiina & Kääriäinen, Maria 2020. The Application of Content Analysis in Nursing Science Research. Springer International Publishing.

Leppänen, Heidi 2014. Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede. Pro gradu –tutkielma. Hakupäivä 11.05.2021. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/95788>

Luomaa, Petri 2012. Kouluterveydenhoitajan osaamisvaatimukset ja muuttuva lainsäädäntö. Metropolia Ammattikorkeakoulu, YAMK Terveystieteiden yksikkö, YAMK Terveystieteiden yksikkö. Hakupäivä 16.3.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50286/Kouluterveydenhoitajan+osaamisvaatimukset.pdf?sequence=1>

Mahkonen, Sami 2014. Uusi oppilashuoltolaki työvälineenä. Helsinki: Edita

Mäki, Päivi, Wikström, Katja, Hakulinen, Tuovi & Laatikainen, Tiina 2017. Terveystarkastukset lastenneuvolassa & kouluterveydenhuollossa. Helsinki: Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede.

Opetushallitus 2023. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Hakupäivä 20.3.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Hakupäivä 20.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287#a1287-2013>

Oulun kaupunki 2022. Koulutus ja opiskelu – Oppilashuolto. Hakupäivä 9.5.2022.
<https://www.ouka.fi/oulu/koulutus-ja-opiskelu/oppilashuolto>

Pulimeno, Manuela, Piscitelli, Prisco, Colazzo, Salvatore, Colao, Annamaria & Miani, Alessandro 2020, 316. Hakupäivä 27.6.2022. <https://hpp.tbzmed.ac.ir/FullHtml/hpp-32176>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Lapset, nuoret ja perheet. Tuen tarpeet ja tukimuodot. Hakupäivä 20.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/tuen-tarpeet-ja-tukimuodot>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Yksilökohtainen opiskeluhoito. Hakupäivä 16.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/yksilokohtainen-opiskelu-huolto>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Kouluterveydenhuolto. Hakupäivä 25.6.2022. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Terveydenhoitaja. Hakupäivä 13.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/kouluterveydenhuolto/toimijat/terveydenhoitaja>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Yhteisöllinen opiskeluhoito. Hakupäivä 16.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/yhteisollinen-opiskelu-huolto>

Terveydenhoitajaliitto 2023. Terveydenhoitaja koulutetaan laaja-alaiseksi asiantuntijaksi. Hakupäivä 13.3.2023. https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/ammatti_ja_koulutus/terveydenhoitajakoulutus

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vänskä, Riitta, Pitkänen, Arto & Komulainen, Jorma 2018. Käypä hoito. Koulun keinot oppimisen tueksi. Hakupäivä 20.3.2023. <https://www.kaypahoito.fi/nix02621>

Hei!

Olemme viimeisen vuoden terveydenhoitajaopiskelijoita Oulun Ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on monialaisen työryhmän toiminta oppilashuollossa. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla yläkoulun oppilashuoltoryhmän toimivuutta monialaisessa työympäristössä.

Tavoitteena on tunnistaa, miten monialaisen työryhmän toiminta toteutuu ja erityisesti, miten terveydenhoitajat toimivat osana ryhmää. Tieto tutkimusta varten kerätään haastattelemalla monialaisen ryhmän eri toimijoita (terveydenhoitajia, opettajia, erityisopettajia, kuraattoreita, koulupsykologeja ja koululääkäreitä.)

Tavoitteena on myös saada tietoon mahdollisia kehityskohteita oppilashuoltoryhmän toimintaan liittyen ja lisätä tietoa aiheesta. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Valmiissa opinnäytetyössä ei yksilöidä missä kouluissa haastattelut on toteutettu. Haastattelut ajoittuvat joului-tammikuulle ja ne voidaan toteuttaa joko etäyhteyksin tai kasvotusten. Kerromme mielellämme lisätietoja tutkimuksestamme ja käytännön järjestelyistä.

Olisiko meidän mahdollista haastatella teidän koulunne monialaisen työryhmän ammattilaisia? Liitteenä tässä sähköpostissa on tutkimuslupa-anomus, jossa näkyy myös tutkimussuunnitelman tiivistelmä.

Ystävällisin terveisin,

Heli Kurttila, Laura Kenttälä, Miia Mertala ja Lotta Jurva

Oulun ammattikorkeakoulu

1. Kerrotko monialaisen työryhmän toiminnan toteutumisesta koulullanne?
2. Onko teillä sovittuja tapaamisia ja kerrotko niiden sisällöstä?
  - a. *Kuka kutsuu työryhmän koolle?*
  - b. *Kuinka usein?*
  - c. *Ketä tapaamisiin osallistuu yleensä?*
  - d. *Minkälaisia asioita niissä käsitellään?*
3. Minkälainen rooli sinulla on ryhmän jäsenenä?
  - a. *Koetko roolisi tärkeäksi, saatko äänesi kuuluviin?*
  - b. *Vaihteleeko roolisi?*
4. Minkälainen rooli terveydenhoitajalla on?
5. Millaisissa tapaamisissa ja asioissa sinun roolisi korostuu erityisesti?
6. Minkälaisia keinoja oppilashuoltoryhmällä on huomata ja puuttua nuorten tuen tarpeisiin?